

نشریه خاص

عملیات های نظامی طالبان علیه دولت اسلامی: توضیح مؤلفیت های ابتدائی

Antonio Giustozzi

نشریه خاص

192 سال تفکر مستقل در دفاع و امنیت

انستیتوت خدمات متحد بریتانیا (Royal United Services Institute (RUSI)) قدیمی ترین سازمان تحقیقی دفاعی و امنیتی در سطح جهان و یک سازمان تحقیقی پیشنهاد در سطح بریتانیا است. ماموریت آن اطلاع رسانی، تأثیرگذاری و افزایش بحث علنی در مورد جهان مصئون تر و با ثبات تر است. RUSI یک مؤسسه تحقیقاتی است که تحلیل مستقل، عملی و مبتکرانه را برای رسیدگی به چالش های پیچیده امروزی تولید می نماید.

RUSI، از بدو تاسیس در 1831م، به اعضای خود برای حمایت از فعالیت هایش متکی است. RUSI از طریق درآمد ناشی از تحقیقات، انتشارات و کنفرانس ها، استقلال سیاسی خود را برای مدت 192 سال حفظ کرده است.

این نشریه با حمایت مالی اتحادیه اروپا (European Union) تولید شده بود. مسئولیت مطالب آن صرف بر عهده نویسنده است و الزاماً منعکس کننده دیدگاه اتحادیه اروپا (European Union) نمی باشد.

© 2023 کمیسیون اروپا (© 2023 European Commission) تمامی حقوق محفوظ است.

منتشر شده توسط انستیتوت خدمات متحد سلطنتی برای مطالعات دفاعی و امنیتی (Royal United Services Institute for Defence and Security Studies) در 2023 میلادی.

RUSI Occasional Paper، اکتوبر 2023. ISSN 2397-0286 (آنلاین).

تصویر جلد: با احترام farhad hashimi/Almay Stock تصویر

انستیتوت خدمات متحد سلطنتی

برای مطالعات دفاعی و امنیتی

(Royal United Services Institute
for Defence and Security Studies)

Whitehall

London SW1A 2ET

United Kingdom

+44 (0)20 7747 2600

www.rusi.org

RUSI یک سازمان خیره ثبت شده است (شماره ثبت 210639)

**Funded by
the European Union**

فهرست مطالب

1	خلاصه اجرایی
3	مقدمه
6	روش تحقیق
9	I. طالبان و IS-K: منابع دشمنی
11	II. ارزیابی میزان چالش IS-K در سال 2021
11	نیروی بشری IS-K
12	منابع مالی IS-K
13	مورال IS-K
14	چگونگی ارزیابی طالبان از IS-K
15	III. تلاش طالبان برای مبارزه با IS
15	سرکوب بدون تبعیض
17	سرکوب انتخابی
20	تکتیک های خفه کردن (محدود سازی)
23	توافقات مصالحه طالبان
27	چانه زنی (توافق) نخبگان با علمای سلفی
31	IV. واکنش IS-K به تکتیک های طالبان
31	واکنش در برابر تکتیک های خفه کردن
37	واکنش به توافقات مصالحه و ادغام مجدد
38	واکنش در برابر توافق نخبگان آزمایشی طالبان
38	ضد حملات IS-K
40	تأثیر کلی بر IS-K در 2021-22
42	نتیجه گیری
45	در باره نویسنده

خلاصه اجرایی

این مقاله به بررسی استراتژی های استفاده شده توسط مقامات بالفعل طالبان در افغانستان در واکنش به تهدید ناشی از دولت اسلامی خراسان (Islamic State in Khorasan, IS-K) در سال های 2021-2022، می پردازد. علیرغم انحطاط در سال های اخیر، دولت اسلامی (Islamic State, IS) و شاخه آن در جنوب آسیا (South Asian branch, IS-K)، هنوز هم یکی از سرسخت ترین سازمان های تروریستی روی کره زمین هستند – همانگونه که گزارش های اخیر از برنامه ریزی حملات آن در ترکیه و اروپا نشان می دهد. تحقیقات انجام شده در اواخر سال 2021 تا اواسط سال 2022 با اعضای طالبان و IS، نشان می دهد که IS-K یک چالش جدی برای طالبان در افغانستان در این دوره بوده است. گرچند طالبان در ابتداء تهدید IS-K را رد کرد، اما طولی نکشید که قابلیت های خود را برای مقابله با آن گسترش داد – این قابلیت ها و واکنش های IS-K به آنها موضوع بحث این مقاله است.

در این مقاله پنج تکنیک کلیدی اتخاذ شده توسط طالبان پس از اگوست 2021 در مبارزه با IS خلاصه شده است که عبارت اند از: سرکوب بدون تبعیض؛ سرکوب انتخابی؛ تکنیک های خفه کردن؛ توافقات مصالحه؛ و توافق نخبگان.

گرچند واکنش ابتدائی طالبان، افراط در سرکوب بدون تبعیض بود، اما به تدریج به سمت یک رویکرد متمرکز بر سرکوب انتخابی حرکت کرد که هدف آن دست نخورده باقی ماندن جوامع محلی در ساحات تحت فعالیت IS-K بود. آنها همچنان قابلیت های استخباراتی خود را تا حدی خیلی زیاد در این دوره زمانی بهبود بخشیدند. تا نیمه دوم سال 2022، طالبان در نابود سازی تعداد زیاد عناصر IS-K و مسدود سازی قسمت اعظم بودجه این گروه به هدف کاهش فعالیت آن و مهار تهدید، مؤفقاانه عمل نمود. طالبان همچنان مصالحه و ادغام مجدد را آزمایش کرد و توانست چند صد نفر از اعضای IS-K را در ولایت ننگرهار افغانستان به تسلیمی متقاعد سازد که این امر به طور قطعی در از بین بردن بخش اعظم سازمان IS-K در آنجا کمک کرد.

اما با این وجود کاستی ها و نقایص قابل توجهی نیز در رویکرد طالبان وجود داشت. یافته های این مقاله نشان می دهد که رویکرد انتخابی آنها برای مقابله با IS-K در غیاب یک سیستم مستحکم حاکمیت قانون و نظارت خارجی، برای یافتن پایه های محکم تلاش می کند. چنین به نظر می رسد که رهبری طالبان در تلاش بدست آوردن معلومات در مورد چگونگی حصول اطمینان از رعایت دستورات و اجتناب از خشونت خودسرانه توسط لایه های پائینی دستگاه های امنیتی است. ضمناً این مقاله توضیح می دهد که چگونه طالبان نتوانست تلاش های ابتدائی امیدوار کننده اش برای مصالحه و ادغام مجدد را دنبال کند.

IS-K به نوبه خود انعطاف سازمانی قابل توجهی را در واکنش به موج فزاینده‌ی تلاش های ضد تروریسم طالبان نشان داد. این گروه خود را به یک سازمان زیرزمینی مبدل کرد و تمامی پایگاه های خود را رها و بخش عمده دارائی های خود را به شمال افغانستان منتقل کرد. با این رویکرد و وفاداری به شهرت سازمان مؤسس خود یعنی IS-K، IS توانست به حیات خود در افغانستان ادامه دهد حتی در زمانی که با چالش های بالقوه وجودی مانند فشار بیش از حد بر مرکز مالی اش در ترکیه مواجه شد. IS-K به طور فزاینده به فعالیت های آنلاین از جمله برای جلب و جذب، اتکاء نموده است.

طالبان سریعتر از آنچه که اکثریت ناظران توقع داشتند، به واکنش ها در برابر چالش IS-K پی بردند و به موفقیت های چشم گیری دست یافتند. اما با این وجود چشم انداز بلند مدت تلاش های آنها برای مبارزه با IS، وابسته به ادامه مشکلات مالی IS-K است؛ زیرا محرک های بسیج در صفوف افغانی آن عمدتاً مورد توجه قرار نگرفته است.

مقدمه

طالبان در ماه اگوست سال 2021 قدرت را در افغانستان به دست گرفتند. منحيث افراد ورزیده در جنگ های شورشی، آنها باید تقریباً یک شبه شیوه های مبارزه با تروریسم و مبارزه با شورش را یاد می گرفتند، بالاخص شیوه های مبارزه علیه دولت اسلامی خراسان (Islamic State in Khorasan, IS-K) که به عنوان رقیب اصلی آنها ظهور کرد. تلاش های آغازین آنها، «بی رحمانه» و «بی نتیجه» توصیف شده است.¹ یکتعداد دیگر گفته اند که امارت قادر خواهد بود به تنهایی خود مؤقفاً با IS-K مقابله کند.² همانگونه که در این مقاله توضیح داده خواهد شد، طالبان در آغاز عمدتاً بر تکتیک های بی رحمانه متکی بودند. اما با این وجود همانگونه که در مقاله سال 2023 این نویسنده توضیح داده شده است، با وجود امکانات مالی (خیلی محدود) و منابع بشری موجود، رویکرد طالبان در ماه های بعدی مطلقاً بی رحمانه نبوده و در عین حال حداقل در کوتاه مدت کاملاً مؤثر بوده است.³ حقیقتاً، طالبان که در جریان «جهاد» خود (2002-2021) در همه جا به عنوان یک نیروی افسانه‌یی شناخته می شد، در واقع حتی در آن زمان نیز مهارت های سازمانی قابل توجهی از خود به نمایش می گذاشت.

این مقاله که بر اساس تحقیق تجربی انجام شده است، بخشی از پروژه STRIVE افغانستان است که توسط EU تمویل می شود و هدف آن بحث و تحلیل بیشتر چگونگی استفاده طالبان از سرمایه سازمانی خود برای مبارزه با IS-K است. سوالات اصلی که این مقاله به دنبال پاسخ به آنها است عبارت اند از: طالبان چگونه ترکیب تکتیک های مبارزه با IS خود را پس از اگوست 2021 ساخت؛ این تکتیک ها تا کدام حد در مبارزه با IS-K موفق بودند؛ IS-K چگونه خود را با شرایط وفق داد؛ و آیا طالبان با دنبال کردن رویکرد های اقدام غیر مستقیم و کاهش اتکاء به خشونت، برای دستیابی به ثبات دراز مدت تلاش کردند؟ از آنجایی که طالبان تلاش خود برای مبارزه با IS را با استناد به برداشت غرب در مبارزه با تروریسم و مبارزه با شورش چارچوب بندی نمی کند، نویسنده نیز از ارجاع به چنین اصطلاحاتی اجتناب می کند و در عوض تکتیک های خاص آنها را بررسی می کند. همانگونه که در یک تحقیق نادر به واکنش های غیر غربی در برابر تروریسم اشاره شد، نظریه پردازی های غربی در مورد تروریسم و مبارزه با تروریسم در تحلیل چنین تلاش ها توسط دولت ها و بازیگران غیر غربی، ممکن چندان مفید نباشد.⁴

-
1. 'Brutally Ineffective: How the Taliban are Failing in Their New Role as Counter-Insurgents', Jonathan Schroden و Colin Clarke، 29 نومبر 2021.
  2. 'War on the Rocks', Andrew Mines و Amira Jadoon، 'The Taliban Can't Take on the Islamic State Alone'، 14 اکتوبر 2021.
  3. 'An Unfamiliar Challenge: How the Taliban are Meeting the Islamic State Threat on Afghanistan's University Campuses', Antonio Giustozzi، RUSI Emerging Insights، می 2023.
  4. Michael J Boyle (ed.)، 'Non-Western Responses to Terrorism' (منچستر: چاپ پوهنتون منچستر، 2019)، صص. 470ff.

تمرکز این بحث بر این است که طالبان چگونه پس از اگوست 2021 سرکوب خشونت آمیز را هم به شکل بدون تبعیض علیه افرادی که مستقیماً درگیر مخالفت مسلحانه نبودند و هم به شکل انتخابی علیه شورشیان فعال، اعمال کردند. این بحث همچنان چگونگی تلاش طالبان برای خفه کردن مخالفت مسلحانه و جلوگیری از دسترسی آن به افراد، مسیرهای تدارکاتی و جریان های مالی، را تحت پوشش قرار می دهد. این مقاله در نهایت به بررسی موجودیت و عدم موجودیت نشانه های از آگاهی در میان نخبگان جدید طالبان مبنی بر بهتر تامین شدن منافع شخصی دراز مدت آنها از طریق روی دست گرفتن برنامه های از نوع مصالحه یا دستیابی به موافقت بعضی نخبگان، می پردازد.

تلاش های مبارزه با تروریسم و مبارزه با شورش در مقیاس خیلی بزرگ وجود ندارد که کاملاً از همه اشکال خشونت بی رحمانه در آن اجتناب شده باشد؛ ازینرو، تحلیل یک اقدام «مبارزه» مستلزم برخی شرایط دقیق است. اولین تمایز مفید در اینجا، بین خشونت انتخابی و بدون تبعیض پدیدار می گردد. رژیم می که خشونت خود را بر دشمنان خود متمرکز می سازد، می تواند پیام واضحی ارائه کند که کسانی که آن رژیم را به چالش بکشند، سرنوشتی وحشتناک خواهند داشت؛ در حالی که سکوت سیاسی (پذیرش وضعیت موجود بدون مقاومت) مستوجب پاداش است. فلهاذا، تشویق به سکوت همزمان با هدف قرار دادن «افراط گرایان» (که به عنوان عناصر ضد نظام حاکم تعریف شدند)، باید رویکرد برنده باشد، حتی در صورتی که کاملاً خشونت آمیز باشد. پس در این صورت سوالی که ایجاد می شود این است که چرا نخبگان حاکم باید نگران دستیابی به چیزی بیش از یک سرکوب مؤثر (انتخابی) باشند؟ این یک سوال مرتبط است، بالاخص در حالتی که یک درگیری خشونت آمیز از قبل آغاز شده باشد. در آن مرحله، دیگر نمی توان از بعضی انواع اجتناب کرد. پیروی از یک الگوی دراز مدت خشونت بدون تبعیض، بها دادن به بدیل های غیرخشونت آمیز را برای هر مخالفی مشکل می سازد. اما با این وجود حتی انتخاب خشونت انتخابی لزوماً تعقیب بدیل های غیرخشونت آمیز را آسان نمی سازد. بازیگران مختلف در داخل یک دولت، هرکدام ارزیابی های خود را در مورد مرز بین افراط گرایان خشن و اهل سکوت، انجام می دهند که این امر منجر به شکاف در داخل یک دستگاه دولتی و نخبگان حاکم می شود.

وجه تمایز مهم دیگر این است که سرکوب خشونت آمیز ممکن با تلاش برای مذاکره برای ادغام مجدد داخلی در همکاری با نخبگان محلی همراه باشد یا بدون آن باشد. چنین توافقات اکثراً به عنوان شیوه دراز مدت مؤثرتر پایداری یک سیاست نسبت به اتکاء محض بر خشونت تلقی می شوند؛ خاصناً به این دلیل که می توانند به طور بالقوه پیوندهای بین نخبگان حاکم و محلی ایجاد کنند و در نهایت منتج به کسب اهرم کافی در مرکز برای محدود سازی مؤثر استفاده خودسرانه

از قدرت می شود.⁵ به همین گونه، سرکوب همچنین می تواند با چانه زنی نخبگان، یعنی تقسیم قدرت همراه باشد.⁶

همچنان شیوه های برای خفه کردن مخالفت مسلحانه بدون هیچ امتیاز سیاسی و بدون مذاکره، بدون توسل به خشونت شدید وجود دارد. به طور مثال، استقرار نظامی در مقیاس بزرگ، که در صورت موجودیت میزان کافی نیروی بشری، می تواند بدون اتکاء به استفاده بی رویه از قدرت شلیک (توان نظامی) محقق شود، می تواند منتج به تصرف قلمرو و اعمال کنترل بر جمعیت، کاهش یا خنثی کردن توانایی مخالفان برای جلب و جذب اعضای جدید، دسترسی به پناهگاه ها، قطار و انتقال تجهیزات، شود. به عبارت دیگر، هدف چنین عملیات بزرگ لزوماً نابودی دشمن نیست، خفه کردن آن است. یک مثال حتی بهتر از تکتیک های خفه کردن، اختلال مالی (قطع منابع مالی) است که در آن خشونت نقش بسیار کوچکی را ایفاء می کند. این تکتیک ها از جذابیت خاصی نزد نخبگان حاکم جذاب برخوردار است، اما لزوماً در دسترس آنها قرار ندارد. برای انحصار کردن کنترل بر قلمرو و جمعیت، به ارتشی خیلی برتر از نیروهای مخالف نیاز است و برای مسدود کردن جریان های مالی بر روی مخالفان مسلح، به یک دستگاه استخباراتی پیشرفته نیاز است. علاوه بر این، تکتیک های خفه کردن بسته به مهارت حریفان می تواند یک امر طولانی و حتی بی نتیجه باشد. یک مخالفت مسلحانه می تواند تحت شرایط نامطلوب تر حتی با دسترسی اندک یا عدم دسترسی به جمعیت گسترده تر به فعالیت خود ادامه دهد و کانال های جدید برای انتقال پول نقد به شورشیان همیشه توسط از بین برندگان خلاق تحریم ها، ایجاد شده می تواند.

این دلیلی است برای نخبگان حاکم که نباید تکتیک های سیاسی را به طور کامل کنار بگذارند. دلایل دیگری نیز برای کنار نگذاشتن توافقات ادغام مجدد داخلی و توافق نخبگان وجود دارد. یکی از انگیزه های احتمالی برای سرمایه گذاری در مصالحه یا توافق نخبگان، آگاهی در صفوف نخبگان حاکم است که سرکوب های بی رحمانه حتی در صورتی که در کوتاه مدت مؤثر باشند، مؤففانه ریشه های مخالفت را از بین نمی برند بلکه به آنها این امکان را می دهد که در نسل های بعد یا حتی زودتر از آن دوباره ظاهر شوند و دولت را آسیب پذیر بسازند. انگیزه احتمالی دیگر این است که سرکوب ها می توانند بدون نتیجه به درازا بکشند و وارد مراحل حساس شود که نتیجه آن نامشخص و هزینه گزافی برای نخبگان حاکم به همراه داشته باشد. در چنین شرایطی، بدیل های نرم تر برای سرکوب بی رحمانه می توانند محبوبیت پیدا کند.

این مقاله از سه فصل تشکیل شده است. فصل اول، وضعیت IS-K و نوع تهدیدی را که برای طالبان در زمان به دست گرفتن قدرت متوجه می سازد و چگونی ارزیابی طالبان از این تهدید

5. به Reconciliation in Focus: Approaching Reconciliation in'، Michelle Parlevliet و Rachel Clogg
A Critical Review of Evidence'، Sally Sharif؛ 2021، Conciliation Resources، 'Peacebuilding Practice
Politics of Return Working Paper، 'from Ex-Combatant Reintegration Programs شماره 2 نوامبر 2018
مراجعه کنید.

6. در این مورد به Christine Cheng و Jonathan Goodhand، Patrick Meehan، 'Synthesis Paper: Securing and'
Stabilisation Unit، 'Sustaining Elite Bargains that Reduce Violent Conflict، اپریل 2018 مراجعه کنید.

را، به بررسی می گیرد. فصل دوم، به تفصیل به چگونگی تلاش طالبان برای رویارویی با چالش IS-K می پردازد و هر تکنیک را به نوبه خود به بررسی می گیرد: سرکوب بدون تبعیض؛ سرکوب انتخابی؛ تکنیک های خفه کردن؛ مصالحه محلی و ادغام مجدد؛ و توافق نخبگان. فصل سوم و آخری، واکنش IS-K در برابر طالبان را به بررسی می گیرد.

برای حفاظت از منابع، نام مصاحبه شوندهگان و وظیفه دقیق آنها در سازمان شان افشاء نشده است. مصاحبه شوندهگان IS-K به عنوان «فرماندهان» (رهبران یک گروه تکنیکی 5 تا 30 نفره) یا «اعضای اصلی سازمان نظامی» (رهبران سطح ولسوالی و ولایت، یا مدیران بخش های حمایتی مانند تدارکات یا مالی و غیره) طبقه بندی شده اند.

روش تحقیق

با توجه به اینکه درگیری طالبان- IS-K هنوز جریان دارد، تمامی یافته های این مقاله می تواند جزئی و مقدماتی باشد. همچنان محدودیت های واضحی در برابر روش تحقیق اتخاذ شده وجود دارد: تحقیق از روی ناچاری محدود به منابع شفاهی بود و از حمایت محدود گزارش های خبری و تحلیل های سیاست محور - که نیز اکثراً جزئی هستند - برخوردار بود و به منابع کتبی دست اول مانند اسناد و سوابق امارت و طبعاً سند داخلی IS-K، دسترسی وجود نداشت.

با توجه به اینکه انجام تحقیقات ابتدائی در افغانستان تحت حکومت طالبان خیلی دشوار است، تحقیق بالای این موضوع مستلزم ترکیب چندین روش تحقیقی بود. البته صحبت با جلب و جذب کنندگان و اعضای IS-K سخت ترین کار بود؛ عمدتاً به این دلیل که آنها به اکثر مواقع در محلات مخفی خود بودند. در نتیجه این محدودیت ها، بدنه معلومات جمع آوری شده بدون شک ناقص است و پیگیری موضوعات خاص در اکثر موارد امکان پذیر نبود. تحلیلی که در این تحقیق ارائه شده است، بطور اجتناب ناپذیر این مسئله را بازتاب میدهد. اما با این وجود باید یادآورد شد که هنگامی که توسط یک شخصی ثالث مانند یکی از اقارب، دوست، همکار یا افراد محترم به آنها دسترسی پیدا می کردیم و آنها را به ما معرفی می کردند، در این حالات حتی اعضای IS-K خیلی زیاد پرحرفی می کردند. این نباید تعجب آور باشد؛ زیرا پیشینه تحقیق نشان می دهد که اعضای سازمان های افراطی خشن معمولاً به عضویت خود افتخار می کنند و اکثراً به فعالیت های خود مباحثات می کنند حتی زمانی که قرار است در اعماق زمین مانند اروپا، فعالیت کنند.⁷ بنابراین خطری که متوجه این نوع تحقیقات است، عدم دسترسی نیست. بلکه خطر های دیگری نیز وجود دارد: اینکه مصاحبه شوندهگان ممکن تحت تأثیر تمایل اجتماعی مطلوب قرار گیرند که در نتیجه دستاوردها، توانایی ها و/یا منابع آنها را به شکل اغراق آمیز بیان نمایند؛ یا

7. Jihadist Infiltration of Migrant Flows to Europe: Perpetrators, Modus Operandi and Policy Implications (Berlin: Springer, 2018), p. 103; US House of Representatives, 'Hearings Before the Subcommittee on Aviation of the Committee on Public Works and Transportation', Ninety-Sixth Congress, First Session, US Government Printing Office, 1979. ص. 139 مراجعه کنید افسران پولیس مبارزه با تروریسم به نویسنده گفتند که اعضای مظنون سازمان های افراطی خشونت آمیز، اکثراً در نهایت خود را متهم می سازند؛ زیرا با افتخار علاقمند بحث درباره فعالیت های خود هستند.

تحت تأثیر علیت معکوس قرار گیرند که این امر منبع را به ارائه معلومات تبعیض آمیز در مورد سازمان های رقیب سوق می دهد. تدابیر برای کاهش خطر ها ذیلاً مورد بحث قرار گرفته اند

مقامات طالبان در پاسخ های خود کاملاً محتاط بودند، اما به لطف تنش ها و اختلافات داخلی شان، مصاحبه شوندهگان طالبان نیز اکثراً مایل بودند جزئیات شرم آور را شریک سازند و محدودیت های فراه شان در تلاش های مبارزه با تروریسم و مبارزه با شورش را تأیید نمایند. مصاحبه شوندهگان طالبان اکثراً تهدید IS-K را نادیده می گرفتند و در پیشرفت های صورت گرفته در مبارزه با این تهدید اغراق می کردند، در حالی که منابع IS-K دقیقاً برعکس این قضیه عمل می کردند. این امر قابل انتظار بود و با مصاحبه با منابع متعدد در داخل طالبان و IS-K و با گسترش تلاش های تحقیقاتی در جریان 20 ماه، که امکان آزمایش پاسخ ها از نظر زمانی را فراهم کرد، به این موضوع رسیدگی شد. این امر از اهمیت خاصی برخوردار بود و مفید هم بود؛ زیرا، زیرا نقاط اعتبارسنجی را برای اطمینانی بودن منابع مختلف فراهم می کرد. به طور مثال، ناپدید شدن IS-K توسط طالبان در اول اشتباه بود، همانگونه که فرضیه های پیروزمندانه IS-K در اوایل سال 2022 اشتباه بود. داده های ارائه شده توسط منابع، صرف با مرور زمان می توانستند در برابر یکدیگر ارزیابی شوند، مانند ادعاهای مرتبط به انتقال IS-K به شمال افغانستان.

در حالی که نویسنده، پیشینه مربوط به موضوع و دوره را در نظر گرفته است، این مقاله عمدتاً بر داده های تجربی جمع آوری شده از طریق مصاحبه متکی است. این مقاله مجموعاً بر 54 مصاحبه استوار است که بین اگوست 2021 و اپریل 2023 انجام شده است. مصاحبه های متعدد در هر دو طرف درگیری و با افراد بی طرف مانند بزرگان، روحانیون، اعضای سابق IS-K و حواله⁸ تاجران، زمینه های بیشتر ارجاع متقابل را فراهم کرد. جزئیات در جدول ذیل ارائه شده است.

جدول 1: تقسیم بندی مصاحبه ها

شماره	نوع مصاحبه
14	اعضاء و مقامات طالبان
14	فرماندان و اعضای اصلی IS-K
8	اعضای سابق IS-K
8	بزرگان و علماء سلفی
7	بزرگان و علماء حنفی
2	حواله تاجران
1	خبرنگاران محلی

منبع: تولید نویسنده.

8. سیستم انتقال غیررسمی پول که در افغانستان و مناطق اطراف آن خیلی رایج است.

روش تحقیق، ترکیبی از مصاحبه روزنامه نگاری تحقیقی و مردم نگارانه بود. پرسشنامه ها نظر به هر مصاحبه شونده آماده شده بود؛ در واقع 54 پرسشنامه متفاوت وجود داشت. سوالات با افزایش دانش در مورد روندها و تحولات جاری، تکامل یافتند.

این مصاحبه ها به سه محقق افغان به زبان های محلی (پشتو، دری و ازبکی) محول شدند و بیشتر آنها در افغانستان و بعضی مصاحبه ها در پاکستان انجام شدند. دو نفر این محققین از اعضای جامعه سلفی بودند؛ واقعیتی که دسترسی به منابع IS-K را تسهیل کرد و خطر را برای محققین به سطح قابل قبول کاهش داد. همه محققین دارای سابقه خبرنگاری و/یا تحقیق بودند، در پروژه های تحقیقاتی قبلی با گونه شناسی مشابه مصاحبه شوندگان شرکت کرده بودند، برای انجام پژوهش با روش شناسی مشابه آموزش دیده بودند و با طالبان و/یا اعضای IS-K تماس یا روابط شخصی/فامیلی داشتند که این امر در راستای دستیابی و دسترسی به مصاحبه شوندگان خیلی مهم بود.

این خطر که پاسخ دهندگان ممکن از مصاحبه ها برای تأثیرگذاری بر ناظران خارجی یا ارائه نادرست حقایق استفاده کنند، از ابتداء به عنوان یک اقدام پیشگیرانه در نظر گرفته شده بود. این خطر، با استفاده از انواع مختلف مصاحبه شوندگان – مانند اعضای طالبان یا IS-K، بزرگان جوامع محلی که IS-K در آن فعال است، روحانیون و تاجران – که دیدگاه های متضاد را ارائه می کردند؛ با مصاحبه جداگانه با افراد و بدون اطلاع آنها از مصاحبه های دیگر؛ و با درج سوالاتی که جوابات آنها قبلاً مشخص بود برای تأیید پاسخ ها، کاهش یافت. انجام مصاحبه با معلومات جمع آوری شده از سایر منابع مانند بزرگان محلی که می گفتند اعضای IS-K از نظر مالی با مشکل مواجه هستند، و درخواست نظریات آنها، به طور خاص مفید بود. اکثر منابع IS-K نتوانستند تا حدی از صحبت صریح در مورد تحولات ظاهراً منفی در مورد IS-K خودداری نمایند. منابع عمومی مانند گزارش های رسانه ها و تحقیقات تحلیلی در حد وجود برای بررسی اعتبار مصاحبه شوندگان نیز مورد استفاده قرار گرفتند. محققین انتخاب شده یکدیگر خود را نمی شناختند، تا با این کار از خطر تبانی محقق برای دستکاری محتوای مصاحبه ها جلوگیری شود؛ به عنوان مثال با جعل محتوا برای تولید هر آنچه به نظر آنها تیم پروژه خواهان شنیدن آن است. مدیریت پروژه از راه دور در جریان انجام مصاحبه ها توسط محققین، همیشه یک خطر است. همچنین به محققین میدانی اطلاع داده شد که هدف از این تلاش صرفاً تعیین حقایق است و هیچ امتیازی برای یافته های خاص وجود ندارد. بالاخره داده های جمع آوری شده تا حد امکان از طریق مشوره با کارشناسان مستقل و سازمان های دولتی و بین المللی ناظر تحولات افغانستان مورد تأیید قرار گرفت، که با توجه به حساسیت موضوع، خواستند نام شان گرفته نشود.

به مصاحبه شوندگان گفته شد که جوابات آنها در یک نشریه با دسترسی آزاد که نوع آن مشخص نشده است، نشر می شود. یک بخشی از مصاحبه ها به شکل حضوری و یک بخش آن از طریق تیلیفونی انجام شدند – بعضی مصاحبه شوندگان در موقعیت های بودند که دسترسی به آنها دشوار بود. تمامی مصاحبه ها طوری برگزار گردید که نام مصاحبه شوندگان در آن ذکر نگردیده و هر معلوماتی که میتواند منجر به شناسایی مصاحبه شوندگان شود، حذف گردید.

۱. طالبان و IS-K: منابع دشمنی

درگیری بین طالبان و IS-K در سال 2021 آغاز نشد. از زمان روی کار آمدن IS-K در جنوری 2015 تنش بین IS-K و طالبان وجود داشت. تا ماه می سال 2015، این دو سازمان در جنگ بودند و بر سر قلمرو و به همین گونه بر سر وفاداری جهادگران سرسخت چه افغانی چه پاکستانی و چه آسیای میانه یا دیگران، با هم رقابت می کردند. عناصری که بیش از همه تحت تأثیر آجنداء جهادی جهانی قرار گرفتند، عناصری بودند که به احتمال زیاد توسط IS-K جذب می شدند، حتی اگر وجهه سلفی بودن آنها بسیاری را که در غیر این صورت علاقه مند می شدند، دلسرد کرد. چند صد تن از اعضای طالبان به IS-K پیوستند و سبب ایجاد ناراحتی در میان تعداد زیادی شدند. نبردها عمدتاً در کجکی و زابل (جنوب افغانستان)، ننگرهار و کنر (شرق افغانستان) و درزاب (شمال غربی افغانستان) متمرکز بود، در جریان دوره 2015-2021 ادامه یافت و گاهی به فجایع منجر شد.⁹

در آن سال ها، دو سازمان شورشی رقیب، صف های رزمندگان خود را در نوعی جنگ نیمه منظم با هم قرار می دادند. IS-K با انضباط بهتر در سال های 2015-2018 در برابر شبه نظامیان محلی طالبان که آموزش ضعیفی دیده بودند تا حدی برتری داشت، اما در سال های 2019-2020، زمانی که طالبان شروع به استقرار واحدهای کوبنده خود علیه پایگاه های IS-K در شرق افغانستان کردند، اوضاع تغییر کرد.¹⁰ پس از آن و تا اگست 2021، IS-K از مقابله رو در رو با طالبان دوری گزید و به دنبال مسئولیت در مناطق دور افتاده تر شرق بود و بر این متمرکز بود که طالبان هنوز در اصل مشغول مبارزه با دولت جمهوری اسلامی افغانستان بودند

مدتی پس از شروع خشونت بین این دو سازمان در ماه می 2015، IS-K تبلیغات زیادی راه اندازی نکرد. صرف در سال های اخیر بود که IS-K کمپاین تبلیغاتی گسترده ای را علیه طالبان به راه انداخت و هم اعتبار آن ها را به عنوان یک گروه جهادی و هم اعتبار مذهبی آن ها را بالاخص

9. در مورد درگیری بین طالبان و IS-K قبل از اوت 2021، به Borhan Osman، 'The Shadows of "Islamic State" in Afghanistan: What Threat Does it Hold?', Afghanistan Analysts Network (AAN), 12 February 2015; Borhan Osman، 'The Islamic State in "Khorasan": How it Began and Where it Stands Now in Nangarhar', AAN, 27 July 2016; Borhan Osman، 'Descent into Chaos: Why Did Nangarhar Turn into an IS Hub?', AAN, 27 September 2016; Borhan Osman، *Bourgeois Jihad: Why Young, Middle-class Afghans Join the Islamic State* (Washington, DC: United States Institute of Peace, June 2020); Abdul Sayed، 'Islamic State Khorasan Province's Peshawar Seminary Attack and War Against Afghan Taliban Hanafis', *Terrorism Monitor* (Vol. 18, No. 21, 20 November 2020); Casey Garret Johnson، 'The Rise and Stall of the Islamic State in Afghanistan', United States Institute of Peace (USIP) Special Report No. 395, November 2016; Antonio Giustozzi، *The Islamic State in Khorasan: Afghanistan, Pakistan and the New Central Asian Jihad* (London: Hurst, 2022); Katja Mielke and Nick Miszak، 'Making Sense of Daesh in Afghanistan: A Social Movement Perspective', Bonn International Centre for Conflict Studies Working Paper No. 6, 2017.

10. 'Hit from Many Sides (2): The Demise of ISKP in Kunar', AAN, 3 March 2021; Khalid Gharanai و Obaid Ali، 'Obaid Ali، 'Hit from Many Sides 1: Unpicking the Recent Victory Against the ISKP in Nangrahar', AAN 1 مارچ 2020.

آنچه که IS-K آن را اجرای ضعیف قوانین اسلامی می دانست، به چالش کشید.¹¹ اختلاف نظر بین طرفداران سلفیت یعنی شکل خالص بنیادگرایی اسلامی و حنفی ها – بالاخص دیوبندی و همچنان صوفی ها – به شعله ور ساختن درگیری کمک کرد.¹² اگرچه گفته می شود دیوبندی ها تحت تأثیر سلفیت قرار دارند اما سلفی ها آنها را پیروان نوعی ناخالص اسلام می دانند. این امر در مورد صوفی ها نیز صدق می کند. اگرچه IS-K در ابتداء ایدئولوژی سلفی_جهادی خود را به امید جذب طیف وسیع تری حامیان کم اهمیت جلوه داد، اما پس از ظهور در سال 2015، به تدریج چهره سلفی تندرو را به خود گرفت. از طرف دیگر، طالبان با گذشت زمان بیش از پیش متنوع شدند، بالاخص اعضای عمدتاً با پیشینه اخوان المسلمین (Muslim Brotherhood) را در خود جای داد، در حالی که رهبری ارشد تا حد زیادی تحت تأثیر دیوبندی ها و به همین گونه تحت نفوذ صوفی ها باقی ماند. گرچند تعداد قابل ملاحظه‌ی سلفی ها بین سال های 2003 و 2015 به جهاد طالبان پیوستند اما پس از سال 2015 بیشتر آنها جذب IS-K شدند.¹³

---

11. به Abdul Sayed، '30 Inkstick'، 'The Taliban's Battle Against Islamic State Khorasan'، اگست 2022 مراجعه نمایید.
12. به Muhammad Moj، *The Deoband Madrassah Movement: Countercultural Trends and Tendencies* (London: Anthem Press, 2015); Borhan Osman، 'ISKIP's Battle for Minds: What are its Main Messages and Who Do They Attract?'، AAN، 12 دسمبر 2016 مراجعه نمایید.
13. به Abdul Sayed، Pieter Van Ostaeyen و Charlie Winter، 'Making Sense of the Islamic State's War on the Afghan Taliban'، *Current Trends in Islamist Ideology*، (جلد 30، اپریل 2022)، صص. 19-34 مراجعه نمایید.

II. ارزیابی میزان چالش IS-K در سال 2021

نیروی بشری IS-K

این که IS-K تا چه حد برای صاحبان قدرت در افغانستان خواه رژیم قبلی یا طالبان یک چالش است، مدتهاست که موضوع بحث بوده است. به طور مثال، تیم نظارت تحلیلی UN و نظارت بر تحریم ها (UN Analytical Support and Sanctions Monitoring Team) که بر ارزیابی ارائه شده توسط دولت عضو متکی است، در جریان زمان ارقام دائماً متغییر را ارائه کرده است. به گفته منابع در داخل خود IS-K، رهبران IS-K در جولای 2021 نیروی به تعداد 8000 نفر در اختیار داشتند. از این جمله:

- بیش از 1100 نفر در پاکستان بودند.
- متباقی نیروی آن بیشتر در شرق افغانستان (ننگرهار، کنر و نورستان) متمرکز بود، جایی که تقریباً 3700 عضو IS-K شامل بخش اعظم نیروی جنگی، برخی از شبه نظامیان روستایی و بخش اعظم ساختار اداری آن، مصروف رسیدگی به امور مالی و تدارکات، پیشبرد جلب و جذب، قرار ملاقات و تصمیم گیری برای انتقال، برنامه ریزی آموزش و شستشوی مغزی و سایر وظایف بودند. رفت و آمد به پاکستان به دلیل تداخل در مرز آسان بود.
- مرکز تجمع مهم دیگر در شمال شرق کشور و عمدتاً در بدخشان بود که تقریباً 1200 عضو در آن منطقه حضور داشتند. مرکز تجمع دوم، نیروهای رزمی آموزش دیده و برخی از امکانات اداری را در خود داشت اما در این دوره از نظر نظامی چندان فعال نبود و در عوض در صدد بود تا در مرکز بدخشان مخصوصاً در دره خستک به شکل کم رنگ ظاهر شود.
- به استثنای چند صد زندانی فراری IS-K در مسیر شرق، باقیمانده نیروی IS-K (حدود 1300 تا 1400 نفر) در این مقطع زمانی عمدتاً در اطراف جنوب، جنوب شرق، منطقه اطراف کابل، در غرب و در شهرهای عمده پراکنده بودند و IS-K در این محلات به صورت زیر زمینی عمل می کرد و به جلب و جذب و سازماندهی حملات تروریستی در مناطق شهری می پرداخت.¹⁴ IS-K در چندین ولایت مانند کاپیسا، لوگر، غزنی، پکتیا، پکتیکا و خوست، صرف از یک لایه نازک مشکل از ده ها عضو بود برخوردار بود که وظیفه جلب و جذب، جمع آوری معلومات استخباراتی و فراهم سازی زمینه برای گسترش در آینده را داشتند.¹⁵

14. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، اگست 2021.

15. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، فبروری 2022.

این ارقام تا حد زیادی با ارقام ارائه شده توسط سرویس های اطلاعاتی کشورهای عضو UN که تعداد اعضای IS-K را در نیمه دوم سال 2021 به 4000 نفر تخمین زده بودند، قابل مقایسه است.¹⁶ ارقام جمع آوری شده توسط کمیته نظارت UN احتمالاً مربوط به ترکیب قابل مشاهده IS-K یعنی جنگجویان دائماً مستقر در افغانستان است. همانگونه که منابع IS-K جزئیات دادند، از جمله تعداد فوق الذکر حدود دو سوم آن (حدود 4600)، جنگجویان مستقر در افغانستان بودند. بخشی از این افراد در اصل شبه نظامیان روستایی بودند (از این رو برای ناظران خارجی کاملاً نامرئی بودند) و چند صد نفر آن از جمله اعضای تیم های حمله تروریستی بودند.¹⁷

منابع IS-K ادعا می کردند که در ماه های اوایل پس از سقوط کابل، تعداد زیادی از صفوف طالبان رویگردان شده بود.¹⁸ با توجه به مشکلات مورال که در آن زمان IS-K را تحت تأثیر قرار می داد، چنین روی گردانی شگفت انگیز بود (به زیر مراجعه کنید) و در واقع به نظر می رسد که این ادعای خیلی اغراق آمیز بوده است. زمانی که از منابع IS-K در مورد رویگردانی از طالبان و پیوستن به IS-K پس از اگست 2021 سوال شد، منابع IS-K معلومات دقیق اندکی برای ارائه داشتند و صرف می توانستند به پنج فرمانده رده پائین طالبان در کنر، سه فرمانده در ننگرهار و یک فرمانده در خوست اشاره کنند که به IS-K پیوسته بودند.¹⁹ یکی از منابع در دستگاه محلی امارت اذعان کرد که روی گردانی از صفوف طالبان و پیوستن به IS-K در ماه های اولیه پس از به قدرت رسیدن روی داد، اما تعداد آنها محدود بود.²⁰ مهم ترین روی گردانی که حداقل توسط منابع محلی تأیید شد، فرار فرمانده منصور حصار با پنج فرمانده زیر دست و 70 جنگجو در ننگرهار در اواخر ماه اگست 2021 بود.²¹ منبع دیگری در داخل طالبان تنها تأیید کرد که در روزهای اولیه پس از به قدرت رسیدن، دو فرمانده طالبان از دوربابا و حصارک به IS-K پیوستند: ملا یعقوب و عالم شمسی.²² در کل، تعداد روی گردانی ها اندک بود، (بالاخص اگر تمامی نیروی انسانی طالبان در نظر گرفته شود) و آنها اندکی به قدرت IS-K افزودند و شامل افراد برجسته نمی شدند؛ بنا بر این، ماشین تبلیغاتی IS-K نمی توانست با آنها کار کند.

منابع مالی IS-K

به نظر می رسد تلاش های IS-K در این دوره با کمبودی های مالی لطمه دیده بود. منابع نشان می دهند که عملیات مالی گروه در اواخر سال 2021 تا اوایل سال 2022 شدیداً سوء مدیریت

16. UN Security Council, 'Twenty-Ninth Report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team Submitted Pursuant to Resolution 2368 (2017) Concerning ISIL (Da'esh), Al-Qaida and Associated Individuals and Entities', S/2022/83, 3 فروری 2022.

17. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، اگست 2021.

18. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، فروری 2022.

19. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، جون 2022.

20. مصاحبه با مقام اداره ولایتی امارت در ولایت ننگرهار، جنوری 2023.

21. مصاحبه با خبرنگار افغان، اگست 2021.

22. مصاحبه با فرمانده طالبان در ولایت ننگرهار، اپریل 2022.

شد.²³ اما در این دوره و در راستای ادعاهای طالبان، منابع IS-K ادعا کردند که با عناصر ارتش و استخبارات پاکستان ارتباط دارند و این سازمان ها به کمک کننده لوجستیکی و حمایت از تلاش های IS-K برای جمع آوری پول از «نهادهای خیریه اسلامی» در پاکستان تبدیل شده است.²⁴ اما تأیید این ادعاها امکان ندارد.

مورال IS-K

طبق گزارش ها، پس از به قدرت رسیدن طالبان ایده دست کشیدن از جنگ در میان صفوف IS-K شایع بود.²⁵ تقریباً تمامی هفت نفر از اعضای سابق IS-K که با آنها مصاحبه صورت گرفت، اظهار داشتند که برای مبارزه با «صلیبی های آمریکایی» و نه با طالبان، به IS-K جذب شده اند. این امر می توانست به کاهش مورال پس از اگست 2021 کمک کند – اگرچه پاسخ دهندگان خواستند هر نوع نفرت از طالبان را که ممکن در دل خود داشتند کم اهمیت جلوه دهند. طالبان همچنان از بیزاری از جنگ در کشور، از جمله در جامعه سلفی، سود می بردند. حتی بزرگان منتقد طالبان، از توقف جنگ در کشور ابراز خوشحالی کردند.²⁶ شکست های که طالبان در سال های 2019-2020 به IS-K وارد کردند نیز اثر بخش بود.²⁷ یکی دیگر از نشانه های مورال پائین، خودداری تعداد زیادی از اعضای بازداشت شده IS-K از پیوستن مجدد به این گروه پس از تخلیه زندان های افغانستان در روزهای پایانی پر هرج و مرج [نظام] جمهوری اسلامی بود. منابع IS-K در آن زمان ادعا کردند که هزاران فراری از زندان های دولتی پس از هرج و مرج اگست 2021 به صفوف آنها پیوسته اند.²⁸ اما واضح است که برخلاف این ادعاها، بسیاری از آنها اصلاً دوباره به آن ها نپیوستند بلکه مخفی شدند و تلاش کردند هم از دید IS-K و هم از دید طالبان مخفی بمانند. (در مورد عدم تأثیر فراری ها بر قدرت IS-K به زیر مراجعه کنید). می توان اضافه کرد که طبق گزارش ها، همه اعضای سابق می دانستند که می توانند از طریق تلگرام با IS-K برای پیوستن مجدد تماس بگیرند؛ اما بسیاری از این فرصت استفاده نکردند.²⁹ مقامات طالبان در مصاحبه با گروه بین المللی بحران (International Crisis Group)، تعداد فراری های را که مجدداً به IS-K پیوسته اند به جای هزاران نفری طبق ادعای بعضی ها، به «صدها» نفر اعلام کردند.³⁰

23. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، می 2022.
24. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، فیروزی 2022.
25. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.
26. مصاحبه با عالم (دانشمند دینی) سلفی در ولایت کنر، اپریل 2023؛ مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت ننگرهار، اپریل 2023.
27. مصاحبه های که در سال های 2020-2021 با اعضای IS-K و اعضای سازمان های متحد آن مانند جماعت الاحرار (Jamaat-ul-Ahrar) انجام شد، نشان داد که چگونه آن شکست ها مورال این سازمان را شکسته بود. در نتیجه مصاحبه های بیشتر با اعضای جامعه سلفی در سال های 2021-2022 تأیید شد که در اثر آن شکست ها، باور تعداد زیادی در جامعه مبنی بر اینکه IS-K می تواند از آنها محافظت کند، از بین رفت.
28. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، فیروزی 2022. برای ادعاها/گمانه زنی ها در مورد زندانیان، به Amira Jadoon، Abdul Sayed و Andrew Mines، 'The Islamic State Threat in Taliban Afghanistan: Tracing the Resurgence of Islamic State Khorasan', CTC Sentinel (جلد 15، شماره 1، جنوری 2022)، ص 37 مراجعه کنید.
29. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت جوزجان، اکتوبر 2022.
30. International Crisis Group، 'Afghanistan's Security Challenges under the Taliban'، گزارش شماره 326، اگست 2022.

چگونگی ارزیابی طالبان از IS-K

نادیده گرفتن تهدید برخاسته از IS-K در ابتداء توسط طالبان، به دلیل کدام تحمل و مدارا نبود. بسیاری از [مقامات] ارشد طالبان، IS-K را یک سازمان نیابتی می دانستند که توسط سرویس های امنیتی رژیم قبلی و/یا کشورهای همسایه و منطقه بالاخص پاکستان به هدف تقسیم شورش ها و تضعیف طالبان، تأسیس یا بکار گرفته شده بود. طالبان به این فکر بود که با از بین رفتن رژیم قبلی و پیروزی در جنگ، IS-K با شدن یک منبع حیاتی حمایت، تضعیف خواهد شد.³¹ بر علاوه، طالبان بر این باور بود که IS-K فاقد پایگاه مردمی است:

مشکل این است که علماء و ملاهای سلفی بذر نفاق و نگاه بسیار منفی نسبت به حنفیت را به پیروان سلفی خود تزریق می کنند ... برعکس، روابط [طالبان] با روستاییان سلفی عادی که هیچ ارتباطی با داعش [IS-K] ندارند و با علمای [سلفی]، بسیار خوب است.³²

همچنان، این باور وجود داشت که مردم به دلیل معاشی که IS-K به لطف بودجه سخاوتمندانه حامیان خارجی اش پرداخت می کرد، به این گروه پیوسته بودند.³³

بنابر این، رهبری طالبان در ابتداء تمایل داشت که تهدید ناشی از IS-K را دست کم بگیرد. در همین حال، گرچه IS-K در اگست 2021 به عنوان یک تهدید استراتژیک تلقی نمی شد، اما با این وجود به عنوان سازمان قاطعانه خصمانه و آشتی ناپذیر «خوراج»³⁴ تلقی می گردید که به مقامات امارت دستور داده شده بود تا برابر آن اقدام «تهاجمی و جدی» روی دست گیرند.³⁵

31. گفتگوی شخصی با مقام سابق طالبان در دوحه، فیروزی 2023؛ مصاحبه با افسر پولیس امارت در ولایت کنر، اپریل 2022؛ مصاحبه با عضو IS-K در ولایت ننگرهار، مارچ 2022.
32. مصاحبه با افسر پولیس امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.
33. مصاحبه با فرمانده طالبان در ولایت ننگرهار، اپریل 2022.
34. این کلمه که یک اصطلاح قرن 7^{ام} است، به معنای «ترک کننده ها» یا «جناح گرایان» است و به گروهی از شورشیان فعال در نیمه دوم آن قرن اطلاق می گردد.
35. مصاحبه با مامور امنیتی اداره ولایتی امارات در ولایت ننگرهار، مارچ 2023. همچنان به Sayed. 'The Taliban's Battle Against Islamic State Khorasan' مراجعه نمایند.

۱۱۱. تلاش طالبان برای مبارزه با IS

این فصل، پنج تکنیک کلیدی مبارزه با IS-K را که طالبان پس از اگست 2021 اتخاذ کردند، همانگونه که در مقدمه ذکر شده است، مورد بحث قرار خواهد داد: سرکوب بدون تبعیض؛ سرکوب انتخابی؛ تکنیک های خفه کردن؛ توافقات مصاحله؛ و توافق نخبگان.

سرکوب بدون تبعیض

طالبان در گذشته استدلال کرده اند که انتقام گیری و سرکوب بدون تبعیض توسط نیروهای امنیتی افغانستان و ایالات متحده در سال های 2001 تا 2004 بسیاری را به صفوف شورشیان سوق داده است. این دیدگاه ها توسط بزرگان مناطق آسیب دیده از شورش حمایت می شد.³⁶ شاید به این دلیل که تعداد کمی از مقامات محلی طالبان در آن سال ها در این سازمان فعال بودند، به نظر می رسد که امروزه از درس های آشکاری که باید از آن تجربه می آموختند غافل باشند. در حقیقت، بعضی مقامات طالبان با تلاش برای سرکوب شبکه ها و محیط های حامی IS-K، به دنبال تضعیف آن بوده اند.³⁷ بسیاری از سربازان طالبان قبلاً با IS-K می جنگیدند و نفرت عمیقی نسبت به این سازمان ایجاد کرده بودند که این امر کمابیش از تمام مصاحبه های که تیم تحقیقاتی انجام داده است، هویدا می گردد. یکتعداد نیز خصومت شدیدی نسبت به جامعه سلفی داشتند که از دید آنها اکثریت اعضای افغان IS-K از این جامعه بود. برخی از طالبان جامعه سلفی را با IS-K یکی می دانستند. این واقعیت که طالبان از زمان گسترش شورش به شرق در سال های 2008-2009، اختلاف و تنش جدی با سلفی ها را تجربه کرده بودند، به تقویت این دیدگاه های منفی کمک کرد.

در بعضی موارد، سرکوب بدون تبعیض یک تکنیک مستقل بود. بهترین مثال این رویکرد در موج ابتدائی سرکوب پس از به قدرت رسیدن، حاجی عثمان ترابی، والی کنر بود که مظهر گرایش به ادغام سلفیت و IS-K بود. ترابی امروزه توسط اعضای طالبان به عنوان فرد «از نظر ایدئولوژیک مخالف سلفیت» و «قاتل چند ملای سلفی» شناخته می شود.³⁸ ترابی معتقد بود که مناطق اصلی حمایت از IS-K را می داند و برای سرکوب شبکه های محلی حامی و بسته کردن

36. در مورد ارزیابی طالبان از تکنیک های دشمنان شان، به Antonio Giustozzi، *The Taliban at War: 2001-2021* (لندن: هرست، 2022)، فصل 1 مراجعه کنید.

37. «Milieus» به ترکیبی از دیدگاه های اجتماعی، مذهبی و سیاسی موجود در یک محیط خاص گفته می شود.

38. مصاحبه با مسئول اداره ولایتی مارات در ولایت کنر، مارچ 2023.

مکاتب و مساجد سلفی اقدام کرد.³⁹ همه این اقدامات سبب خشم علیه وی شد و علمای سلفی هینتی را برای شکایت به کابل فرستادند.⁴⁰

در موارد دیگر، سرکوب بدون تبعیض با سایر تکتیک های مبارزه با IS هماهنگ شد. طالبان در حالی که تلاش می کردند عملیات IS-K را در جلال آباد که مرکز کلیدی کمپاین تروریسم شهری IS-K بود، تضعیف کند، شبکه های زیرزمینی IS-K و محیط های همفکر در ننگرهار را هدف قرار داد. این کمپاین در اوایل خیلی خشن بود. یکی از اعضای ارشد که در اینجا به دلیل رویکرد بی رحمانه اش با IS-K شهرت پیدا کرد، داکتر بشیر بود که در سپتامبر 2021 رئیس سرویس های استخباراتی یعنی ریاست عمومی استخبارات (General Directorate of Intelligence, GDI) ولایت ننگرهار تعیین و در جریان سال 2022 در آن سمت اجرای وظیفه کرد. بشیر بخش اعظم مکاتب و مساجد سلفی ننگرهار را بسته کرد.⁴¹ تحت رهبری بشیر، طالبان در ننگرهار با عملیات های گسترده و تلاشی خانه به خانه، یک رویکرد پیشگیرانه را اتخاذ کردند، و بسیاری را بازداشت کردند.⁴² بسیاری از اعدام های غیرقانونی مظنونین در دوره تصدی او انجام شد.⁴³ هیئت معاونت سازمان ملل متحد در افغانستان (UN Assistance Mission in Afghanistan) از 59 مورد اعدام تائید شده مظنونین IS-K عمدتاً در ننگرهار در جریان ماه های اکتوبر تا نومبر 2021 خبر داد.⁴⁴ دیده بان حقوق بشر (Human Rights Watch) می گوید که بیش از 100 مظنون بین اگست 2021 تا اپریل 2022 در ننگرهار کشته شدند.⁴⁵ رهبران جامعه سلفی در فیروزی 2022 تائید کردند که در ماه های اکتوبر تا نومبر، حدود 100 نفر از اعضای جامعه در این موج خشونت ها عمدتاً در ننگرهار کشته شدند. در میان آنها مبلغان ارشد سلفی بودند. دیگران فرار کردند یا مخفی شدند.⁴⁶

به نظر می رسد بخش اعظم خشونت ها را بشیر سازماندهی می کرد، ظاهراً به هدف ارباب شبکه های حامی IS-K و محیط اطراف – شاید حتی کل جامعه سلفی – برای مذاکره با امارت مبنی بر تأمین امنیت شان در ازای قطع روابط با IS-K. این رویکرد شباهت هایی با رویکردهای دارد که بعضی قدرتمندان رژیم گذشته انجام می دادند، مانند عبدالرازق در قندهار که پس از سال ها فشار بی وقفه و شدید توانست طالبان محلی را وادار به مذاکره با خود بکند.⁴⁷ تلاش طالبان برای مصالحه به شکل کامل در ذیل مورد بحث قرار گرفته است.

39. مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت کنر، مارچ 2023؛ مصاحبه با عضو جامعه سلفی در ولایت کنر، سپتامبر 2021؛ مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت کنر، اکتوبر 2021.
40. مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت کنر، مارچ 2023.
41. مصاحبه با مامور امنیتی اداره ولایتی امارات در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.
42. مصاحبه با فرمانده طالبان در ولایت ننگرهار، اپریل 2022؛ مصاحبه با مسئول اداره ولایتی امارت در ولایت کنر، اپریل 2022.
43. دیده بان حقوق بشر «Afghanistan: Taliban Execute, “Disappear” Alleged Militants»، (Human Rights Watch)، 7 جولای 2022؛ Abubakar Siddique، «Taliban Wages Deadly Crackdown on Afghan Salafists as War with IS-K»، رادیو آزادی، 22 اکتوبر 2021.
44. هیئت معاونت سازمان ملل متحد در افغانستان (UN Assistance Mission in Afghanistan)، «Human Rights in Afghanistan»، 15 اگست 2021-15 جون 2022، جولای 2022، ص. 15.
45. دیده بان حقوق بشر (Human Rights Watch)، «Afghanistan: Taliban Execute, “Disappear” Alleged Militants»، مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت کنر، فیروزی 2022.
46. مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت کنر، فیروزی 2022.
47. به Carter Malkasian، *The American War in Afghanistan: A History* (Oxford: Oxford University Press، 2021، Chapter 13؛ Abdullah Achakzai، ‘Several Taliban Leaders Could Join Peace Process: Gen. Raziq’،

سرکوب انتخابی

خشم شدید فوق الذکر نسبت به سرکوب بدون تبعیض حاجی عثمان ترابی در کُنر باعث شد که مقامات امارت تصمیم به اخراج وی بگیرند و در عوض وی مولوی قاسم باشندده ولایت لوگر را که در زمان شورش طالبان (2002-2021) به عنوان والی سایه در ولایت کُنر خدمت می کرد، تعیین نمایند. قاسم در کُنر محبوبیت نداشت، جایی که پایگاه محلی طالبان خواستار تعیین والی طالب محلی شد. به نظر می رسد که وی به دلیل آمادگی اش برای اجابت درخواست کابل مبنی بر خودداری از مخالفت و دشمنی غیر ضروری با سلفی ها و در نتیجه گذار به سمت سرکوب انتخابی، از سوی کابل بر این مقام انتخاب شده است. رهبری امارت به کار خود ادامه داد، حتی زمانی که ترابی بسیار ناراضی، با پیروانش تهدید به جدایی از طالبان کرد.⁴⁸

برکناری ترابی نشان می دهد که رهبری در کابل جداً نگران واکنش علمای سلفی بود.⁴⁹ با این حال، گذار به سوی سرکوب انتخابی هرگز مسیر هموار نخواهد بود. علیرغم اینکه سرکوب بدون تبعیض پس از سال 2021 کاهش یافت، اما آسیب های زیادی وارد شده بود؛ زیرا سرکوب این حس را در جامعه سلفی نهادینه ساخته بود که رژیم جدید تهدیدی حیاتی برای جامعه است.⁵⁰

گذشته از این، سیاست جدید سرکوب انتخابی که پس از برکناری ترابی روی دست گرفته شد، چندان مورد استقبال مقامات طالبان قرار نگرفت. در صفوف طالبان یک تعداد از اجرای سرکوب بدون تبعیض انکار می کردند. به قول یک افسر پولیس:

امارت اسلامی همیشه به روستا نشینان سلفی عادی [یعنی غیر مرتبط با IS-K] می گفت که با مذهب آنها مشکلی ندارد مگر اینکه از دشمن افغانستان یعنی داعش خوارج حمایت کنند ... آنده افراد سلفی که توسط طالبان دستگیر یا کشته شدند نوعی ارتباط و رابطه با داعش خوارج داشتند.⁵¹

حتی با نگاه به آینده، در رابطه به مناسب بودن سیاست جدید همچنان تردیدهای وجود داشت. یکی از افسران GDI اظهار داشت: «من [درباره بعضی علماء و ملاهای سلفی] شک دارم، اما نمی توانیم هیچ اقدامی انجام دهیم زیرا ثبوت ندارم... رهبری طالبان در کابل تلاش می کند تا برای علماء و بزرگان سلفی در کُنر مشکل ایجاد نکند».⁵²

بعضی مقامات دیگر صریحاً انتقاد می کردند. همانطور که یکی از افسران پولیس اظهار داشت: «ایدیولوژی سلفی و داعش یکی است، پس چرا آنها نباید از داعش حمایت کنند؟»، به این معنی

Tolo News، 2 سپتمبر 2017 مراجعه کنید.

48. مصاحبه با مقام طالبان در ولایت کُنر، مارچ 2022؛ مصاحبه با بزرگان محلی ولایت کُنر، مارچ 2022.

49. مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت کُنر، مارچ 2023.

50. مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت ننگرهار، اپریل 2023؛ مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت ننگرهار، اپریل 2023؛ مصاحبه با

عالم سلفی در ولایت کُنر، اپریل 2023؛ مصاحبه با عالم سلفی در ولایت کُنر، اپریل 2023.

51. مصاحبه با افسر پولیس امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.

52. مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت کُنر، مارچ 2023.

که تمامی جامعه سلفی یک تهدید امنیتی است. این افسر خواستار بسته شدن تمامی مکاتب و مدارس سلفی شد و از آنچه که وی رویکرد نرم امارت به دلیل ترس از سوق دادن سلفی های بیشتر به آغوش IS-K می دانست، انتقاد کرد.⁵³

در حقیقت، تسلیم شدن اعضای IS-K به طالبان هشدار داد که از دشمنی با جامعه سلفی خودداری کند؛ زیرا این کار باعث می شود که اعضاء جامعه را به سوی IS-K سوق می دهد. با وجود این، در خارج از کمر مقامات طالبان همچنان به بستن مساجد و مدارس سلفی و بازداشت سلفی ها ادامه دادند که این امر بر کل جامعه سلفی تأثیر گذاشت.⁵⁴ در اخیر سال 2022، منابع سلفی ادعا کردند که طالبان تصمیم گرفته است تا کنترل مدارس سلفی در جنوب شرقی افغانستان را به عهده بگیرد (یعنی تعیین مدیران حنفی برای اداره آنها و تبدیل بسیاری از معلمان و استادان)؛ استادان متهم به سلفی بودن از پوهنتون ها اخراج شدند.⁵⁵ هم منابع طالبان و هم منابع IS-K این اقدامات را تأیید کردند.⁵⁶ به گفته منابع سلفی، در ماه دسمبر 2022 طالبان کنترل نسبی یک مدرسه را در ولسوالی شهدا ولایت بدخشان به دست گرفت و در اوایل فیروزی 2023 سرکوب گسترده طالبان در بدخشان منجر به یورش به سه مدرسه محلی سلفی و ممنوعیت برگزاری نماز جمعه در 10 مسجد شد.⁵⁷

رشد کمی و کیفی GDI طالبان به طور قطعی در تطبیق دستورات جدید و انتخابی تر کردن سرکوب نقش اساسی داشت. طالبان از همان آغاز به جای سرمایه گذاری برای محافظت تمامی اهداف احتمالی در برابر حملات IS-K، ترجیح داد روی نفوذ بر سلول های IS-K در داخل و اطراف شهرها تمرکز کند.⁵⁸ با توجه به منابع محدود موجود (مجموع بودجه سالانه دولت سال 2022/23، اندکی بالاتر از 2.63 میلیارد دالر یا 48 فیصد بودجه سال 2020 بود)؛⁵⁹ به نظر می

-
53. مصاحبه با افسر پولیس امارت در ولایت کنر، اپریل 2022.
54. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، مارچ 2023؛ مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت کنر، مارچ 2023.
55. در تحلیلگر افغان (Afghan Analyst) نقل شده است که «Salafi community in AFG: 1. The #Taliban #dismissed» many university&public schools/Madrassas professors/teachers in several provinces, including Paktia, Paktika, Khost...on charges of #Salafist precedents or assuming that they are, even though they did not show any affiliation...»، پست در توییتر (اکنون به عنوان X شناخته می شود)، 23 دسمبر 2022، <<https://twitter.com/AfghanAnalyst2/status/1606179083116679168?s=20>>، تاریخ مشاهده در 1 اکتوبر 2023.
56. مصاحبه با عضو IS-K، جنوری 2023؛ ارتباط شخصی با مقامات سابق طالبان، دوحه، فیروزی 2023.
57. از اکونت سلفی در توییتر (اکنون به نام X شناخته می شود)، در تحلیلگر افغان (Afghan Analyst) نقل شده است که 'A #Salafi_community's account: - The #Taliban in Shuhada District of #Badakhshan', banned Friday prayers in 10 Salafi mosques, in the areas with a Salafi majority. - TB released Bahruriddin (a Salafi), after about one week in captivity. - TB stormed 3rd Salafi Madrasa in Badakhshan توئیتر 10 فیروزی 2023، <<https://twitter.com/AfghanAnalyst2/status/1624157476013629440?s=20>>، تاریخ نشر پست در مشاهده 1 اکتوبر 2023؛ اکونت سلفی در توییتر که در تحلیلگر افغان (Afghan Analyst) '3. The Taliban's district with armed men, on Wednesday, closed a private Salafi Madrassa, "Al-Dawah ila al-Quran (governor wal-Sunnah)", for boys and appointed pro-TB teachers for girls' wing of the same Madrassa, in Shuhada District of #Badakhshan, a province with Salafi majority (اکنون به نام X شناخته می شود) 23 دسمبر 2022، <<https://twitter.com/AfghanAnalyst2/status/1606179099336212480?s=20>>، تاریخ مشاهده 9 اکتوبر 2023.
58. فرانسه 24، «Fear Stalks City in Islamic State's Afghan Heartland»، 12 جنوری 2022.
59. Mohammad Yunus Yawar، «Taliban's First Annual Afghan Budget Foresees \$501 Million Deficit»، رویترز، 14 می 2022؛ «Shadi Khan Saif, Afghan Parliament Approves \$5.5B Annual Budget»، خبرگزاری آندولو، 22 جنوری 2020.

رسد که این رویکرد درستی بوده است.⁶⁰ در نتیجه، تمرکز اصلی تلاش طالبان در جریان سال 2022، گسترش و تحکیم شبکه استخباراتی GDI در تمامی مناطق تحت تأثیر IS-K بود.⁶¹ در جریان سال های 2022-23، طالبان توانست چندین حمله مؤفقانه را بر سلول های IS-K عمدتاً در کابل و در عین حال در سایر شهرها انجام دهد.⁶² به داکتر بشیر اجازه داد که به سرعت شبکه وسیع خبرچین ها و جاسوسان را در قریه جات و در جلال آباد راه اندازی نماید که این امر منجر به از بین رفتن هسته های متعدد IS-K شد.⁶³ به نظر می رسد که امر فوق تأثیر آشکارا داشته است زیرا حملات متوقف شد اگرچه تکنیک های دیگری مانند مذاکرات محلی و هدف قرار دادن شبکه های حامی نیز مورد استفاده قرار گرفت (به زیر مراجعه کنید). IS-K در رسانه های اجتماعی مکرراً به اعضای خود در مورد نفوذ طالبان به صفوف آن هشدار داد و به طور ضمنی بر مشکلات خود اذعان می کرد.⁶⁴

اما با این وجود شواهد آشکار مبنی بر کندی شبکه های GDI برای رسیدن به مناطقی که در ابتداء انتظار نمی رفت IS-K در آنجا فعالیت کند، وجود داشت. یک مثال، حمله موشکی از حیرتان به ازبکستان در 5 جولای 2022 است. این کار توسط سه عضو ننگرهای IS-K انجام شد که توانسته بودند مدت هفت ماه در یک خانه مصنون در مزار شریف مخفی شوند. این افراد بیرونی باید توجه GDI را به خود جلب می کردند؛ واقعیت این بود که آنها میزان ضعیف بودن جمع آوری معلومات استخباراتی توسط طالبان در اواسط سال 2022 در این ساحه را برجسته نساختند.⁶⁵

یکی دیگر از ابزارهای ضروری برای گذار کامل به سوی سرکوب انتخابی، ایجاد یک نظام کاراء حاکمیت قانون است. زمانی که مقامات طالبان ادعا کردند که «ثبوتی» مبنی بر حمایت مساجد و مدارس از IS-K، از جمله اعترافات اعضای تسلیم شده IS-K را نزد خود دارند، طرفداران سلفی این ادعا را مورد تردید قرار دادند. طالبان به شکایات این طرفداران اعتنایی نکردند: یکی از منابع گفت: «بعضی علمای سلفی در مورد ممنوعیت مدارس و مساجد شان شکایت کردند، اما ما اهمیت نمی دهیم».⁶⁶ در واقعیت، معیارهای ثبوت کاملاً پائین بود. یک منبع در GDI کمر ضمناً این موضوع را تأیید کرد: «در ولایت کنر به پیروان سلفی هشدار

60. Kathy Gannon «Islamic State Morphs and Grows in Pakistan, Afghanistan» خبرگزاری AP، 11 اپریل 2022؛

Franz J Marty «Is the Taliban's Campaign Against the Islamic State Working?»، دیپلومات، 10 فیبروری 2022.

61. مصاحبه با مسئول اداره ولایتی امارت در ولایت کنر، مارچ 2023.

62. شاهد افغان، «طالبان در پاسخ به حملات اخیر، حملات خود را افزایش می دهد و به دنبال کم اهمیت جلوه دادن تهدید ISKP است»، 28 اپریل 2023.

63. مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023؛ مصاحبه با افسر امنیتی اداره ولایتی امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.

64. Lucas Webber «Islamic State Khurasan Province issued warnings to its followers about Telegram accounts used by the #Taliban to infiltrate #ISKP networks. #Afghanistan #Pakistan» (اکنون به نام X شناخته می شود) 9 نومبر 2022 <<https://twitter.com/LucasADWebber/status/159041897147990425>>، تاریخ مشاهده 1 اکتوبر 2023؛ Riccardo Valle و Lucas Webber «ISKP 'Bolsters Counter-Infiltration Efforts, Institutionalizes Warning System under Al-Azaim'», *Militant Wire* 12 سپتمبر 2022.

65. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، می 2022.

66. مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.

داده ایم که اگر نزد امارت اسلامی در مورد هر مدرسه یا مسجدی مبنی بر نشر تبلیغات در مورد داعش اندک شک هم پیدا شود، ما آنرا بسته می کنیم و برای مدیر مدرسه یا امام مسجد مجازات سنگینی را تحمیل می کنیم.»⁶⁷

معیارهای پائین ثبوت چنانچه که پیشبینی میشد منجر به ادامه سرکوب و خاموش شدن آنها شد، اگرچه این سرکوب ها به شدت قبلی نبود. حداقل، افراط گروه های کشتار ننگرهار در ماه های اکتوبر و نومبر 2021 در مقیاس قابل مقایسه در سال 2022 تکرار نشد.⁶⁸

تکتیک های خفه کردن (محدود سازی)

علاوه بر سرکوب، یکی دیگر از رویکردهای کلیدی طالبان برای مقابله با IS-K در سال های اخیر، تکتیک خفه کردن (محدود سازی) بوده است. مثال های معمولی از این تکتیک ها شامل قطع خطوط تدارکات شورشیان یا جریان های مالی حمایت کننده آن یا دسترسی آن به مردم است. طالبان باید با این موضوع آشنا می بود: یکی از مباحث مهم بین کابل و واشنگتن در سال های 2006-2021 بر سر ناتوانی یا عدم تمایل ایالات متحده امریکا برای وادار کردن پاکستان به قطع خطوط تدارکاتی طالبان بود. تعداد زیادی استدلال کردند که این شکست جنگ را غیر قابل پیروزی ساخت.⁶⁹

در حالی که برای طالبان منطقی بود که پایگاه های IS-K را دورتر در شرق افغانستان نابود کند تا توانایی این گروه برای حفظ نفوذ خود در شرق افغانستان مختل شود، اما آنها در تابستان 2021 با تعداد صرف 70000 نفر در واحد های سیار خود تا سپتمبر 2021، در حال تصرف دولت افغانستان بود.⁷⁰ امارت طالبان می بایست هزاران نفر از بهترین نیروهای خود را از اوایل سپتمبر 2021 در پنجشیر متمرکز می کرد؛ جایی که طالبان با مقاومت شبه نظامیان محلی و بقایای نیروهای مسلح رژیم قبلی جمع شده در محور نخستین گروه مخالف مسلح جدید یعنی جبهه مقاومت ملی (National Resistance Forces) که پس از تغییر رژیم قد علم کرد، مواجه شد.⁷¹ هزاران سرباز دیگر مشغول تامین امنیت شهرها و بستن مرز با تاجکستان بودند. کمبود نیروی بشری در این دوره با این واقعیت برجسته می شود که در ماه های پس از تصرف قدرت صرف لایه بسیار نازکی از نیروهای مسلح طالبان در بیشترین مناطق روستایی حضور

67. مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت کنر، مارچ 2023.

68. مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.

69. به «Ending Pakistan's Proxy War in»؛ Chris Alexander، صص. ff503. «The American War in Afghanistan»، William Maley و Ahmad Shuja Jamal؛ 2021؛ Macdonald-Laurier Institute، «Afghanistan: The Decline and Fall of Republican Afghanistan»، (لندن: هرست، 2023)، فصل 4، مراجعه کنید.

70. Antonio Giustozzi و Rasha Al Aqeedi، «Security and Governance in the Taliban's Emirate»؛ New Lines Institute Net Assessment، 24 نومبر 2022.

71. Susannah George و Aziz Tassal، «Inside the Taliban's Secret War in the Panjshir Valley»، واشنگتن پست، 8 جون 2022؛ Tom Wheeldon، «Afghan Opposition "Very Weak" Despite Mounting Anger Against Taliban»، Resistance to the Taliban: Current Status and Prospects for»، Shivam Shekhawat؛ 15 اگست 2022، فرانسسه 24، «the Future»، بنیاد تحقیقی Observer، 10 جنوری 2023.

داشتند. طالبان توانست در ولسوالی متوسط صرف 20 تا 30 نفر را اعزام کند که از تأسیسات مرکز ولسوالی محافظت می کردند و بعضاً سوار بر موتورسایکل ها در جاده ها گشت زنی می کردند. آنها به ندرت در قریه ها دیده می شدند.⁷² گرچه روند پیوستن حامیان، نیروهای ذخیره، هواداران و نزدیکان اعضای طالبان به نیروهای مسلح امارت آغاز شد اما جذب این افراد آموزش ندیده یا ضعیف آموزش دیده در نیروها چندین ماه به طول انجامید.⁷³ افزون بر این، برنامه‌ها برای بخش امنیتی در ابتدا بسیار کم بود، زیرا رهبری امارت تصمیم گرفت تعداد نیروهای مسلح خود را نسبتاً کم نگهدارد؛ به چند دلیل:

- پیروزی آسان طالبان در پنجشیر در ماه سپتمبر بدست آمد.
- واقعیت این است که IS-K به دلیل وجهه پائین اش به عنوان یک بازیگر حاشیه‌ای تلقی می شد (به «نحوه ارزیابی طالبان از IS-K (How the Taliban Assessed IS-K)»، در بالا مراجعه کنید).
- نگرش مثبتی که همه کشورهای همسایه به جز تاجکستان (که میزبان نیروهای مقاومت ملی بود) به رژیم جدید نشان دادند، یافتن پناهگاه مصئون و حمایت خارجی را برای گروه های مخالف مسلح سخت می کرد.
- پایگاه مالی محدود امارت.

در حقیقت، منابع طالبان این خبر را نشر کردند که ارتش جدید کوچک خواهد بود که 40000 نفر در قطعات رزمی و 20000 نفر دیگر در نقش های حمایتی و اداری خواهند بود.⁷⁴ قرار بود نیروی پولیس 40000 تا 60000 نفر باشد که حدود 5000 نفر آنها در قطعه خاص به نام بدری بودند.⁷⁵ اما این برنامه ها به زودی تغییر کردند و تا جنوری 2022 امارت برنامه های خود را برای ارتش و پولیس ارتقاء داد و افزایش تدریجی ارتش به سمت هدف حداقل 150000 نفر را زیر نظر داشت.⁷⁶ به نظر می رسد که از سرگیری فعالیت های IS-K در شهرها و در شرق، نقش قابل ملاحظه‌ای در این تصمیم داشت.

از این رو، طالبان آغاز هرگونه عملیات بزرگ در شرق را به تأخیر انداخت. به نظر می رسد آن‌ها به این درک رسیده اند که عملیات های نظامی بزرگ بدون توانایی حفظ قلمرو پس از آن بیهوده است، در صورتی که زیان بخش نباشد – احتمالاً در نتیجه مشاهده شکست چنین تکتیک ها زمانیکه قبل از اگست 2021 علیه خود آنها استفاده می شد. تا ماه مارچ 2022 طالبان بالاخره

.72 Al Aqeedi و Giustozzi «Security and Governance in the Taliban's Emirate».

.73 «How Afghan Women Took on the Taliban, as Told Through Their Text Messages»، Susannah George و اشنگتن پست، 26 اگست 2022؛ دیده بان حقوق بشر افغانستان (Human Rights Watch)، «Afghanistan: Women Protesters Detail Taliban Abuse»، 20 اکتبر 2022.

.74 مصاحبه با افسر ارتش امارت طالبان در ولایت لغمان، نومبر 2021؛ مصاحبه با افسر ارتش امارت طالبان در ولایت ننگرهار، نومبر 2021.

.75 مصاحبه با افسر پولیس امارت، جنوری 2022؛ مصاحبه با افسر امنیتی در وزارت داخله (Ministry of Interior) امارات، جنوری 2022.

.76 Franz J Marty، «مصاحبه انحصاری با لوی درستیز ارتش طالبان در مورد وضعیت و ماموریت ارتش طالبان»، موسسه سوئیس برای امور جهانی (Swiss Institute for Global Affairs)، 29 جنوری 2023؛ مصاحبه با افسر پولیس امارت، جنوری 2022؛ مصاحبه با افسر امنیتی در وزارت داخله (Ministry of Interior) امارت، جنوری 2022.

توانست اولین عملیات نسبتاً بزرگ خود را در کنر با هدف وادار کردن IS-K به جنگ برای پایگاه های خود، راه اندازی کند.⁷⁷ چنین به نظر می رسد که آنها در ابتداء تصور می کرد که با تهدید چند پایگاه ثابت IS-K در شرق دور، IS-K را مجبور به ایستادگی و جنگ خواهد کرد و خسارات بزرگی را تحمیل خواهد کرد. به گفته یک منبع محلی طالبان، قبل از اگست 2021 IS-K به «تمامی ولسوالی هایکنر» دسترسی داشت و «پایگاه های نظامی و مراکز آموزشی بسیار فعال» داشت.⁷⁸ اما شورشیان از برخورد خودداری کردند و پایگاه های خود را رها کرده و به عمق و عمق دره های بالا رانده شدند.⁷⁹ یک عالم (عالم دینی) سلفی ارزیابی مشابهی را برای ولسوالی دانگام ارائه کرد و گفت که 30% IS-K قلمرو را قبل از به قدرت رسیدن طالبان در اختیار داشت، اما اکثر اعضای IS-K پس از اگست 2021 از این منطقه خارج شدند.⁸⁰ توقع می رفت که GDI به عملیات نظامی دیگری حتی در عمق دره ها برای «پایان بخشیدن به IS-K» نیاز دارد. اما در اپریل 2022 طالبان متوجه شد که IS-K بدون جنگ از آخرین بقایای کنترل ارضی خود در کنر دست کشیده است.⁸¹

چه این در ابتداء بخشی از برنامه های آنها بود یا نه، طالبان چنین می پنداشت که به یک هدف مهم دست یافته است: اگرچه تکتیک های IS-K حذف این گروه را برای طالبان غیرممکن می کرد، اما اعمال کنترل بر قلمرو و جمعیت همچنان به آنها این امکان را می دهد تا IS-K را خفه کند. یکی از اعضای بلند رتبه طالبان در کنر در اپریل 2022 گفت که فرصت های IS-K برای نزدیک شدن به نیروهای بالقوه به شدت کاهش یافته است، زیرا مجبور شده بود به زیرزمینی پناه ببرد و عملیات های به سطح کوچک متوسل شود.⁸²

حضور گسترده طالبان در صحنه همچنین به GDI این امکان را داد تا نقشه برداری اش از حضور IS-K را در سراسر کشور بهبود بخشد. به طور مثال، در مارچ 2023 طالبان ادعا کرد که به طور کامل محل فعالیت سلول های IS-K در کنر را می داند.⁸³ بنابر این، این تکتیک خفه کردن نیز به امکان سرکوب انتخابی بیشتر کمک کرد.

یکی دیگر از تکتیک های اصلی خفه کردن که توسط طالبان علیه IS-K استفاده شد، اختلال مالی بود. تجاران حواله در اواخر سال 2021 و اوایل سال 2022 می گفتند که مقامات طالبان (GDI و همچنان بانک ملی National Bank) در حال افزایش فشار بر آنها هستند. در آن زمان طالبان هنوز روی چگونگی منع مؤثر تجاران حواله از انتقال پول برای IS-K (یا هر بازیگر متخاصم دیگر) کار نکرده بود؛ بنابر این، به ارباب و تطبیق قوانین موجود برای ثبت معاملات – که بدبختانه در رژیم قبلی نادیده گرفته شده بود – برای دستیابی به تأثیر، اتکاء نمود.⁸⁴ بازدید از

.77. مصاحبه با افسر پولیس امارت در ولایت کنر، اپریل 2022.
.78. مصاحبه با مسئول اداره ولایتی امارت در ولایت کنر، اپریل 2022.
.79. Ibid.
.80. مصاحبه با عالم سلفی در ولایت کنر، اپریل 2023.
.81. مصاحبه با افسر پولیس امارت در ولایت کنر، اپریل 2022.
.82. مصاحبه با مسئول اداره ولایتی امارت در ولایت کنر، اپریل 2022.
.83. مصاحبه با مسئول اداره ولایتی امارت در ولایت کنر، مارچ 2023.
.84. مصاحبه با تاجر حواله در کابل، می 2022؛ مصاحبه با تاجر حواله در کابل، دسمبر 2021.

گشت زنی های طالبان به عنوان یاد آور خطر همکاری با IS-K بود. گرچه این تکتیک ها نمی توانست به طور کامل جریان پول نقد برای IS-K از ترکیه (جایی که مرکز مالی اصلی IS-K در آنجا قرار داشت) را متوقف کند اما بیهوده هم به نظر نمی رسند. منابع IS-K گزارش دادند که تا سپتمبر 2022، IS-K صرف به یک تعداد خیلی محدود تاجران حواله و چند قاچاقبر که پول نقد برای IS-K از پاکستان به افغانستان می بردند، متکی بود.⁸⁵ بعداً در همان سال نقل و انتقالات مالی با سرکوب شبکه های IS-K در ترکیه توسط دولت ترکیه پیچیده تر شد.⁸⁶ مشخص نیست که آیا سرکوب ترکیه نتیجه معلومات استخباراتی ارائه شده توسط GDI بود یا تعامل «دیپلوماتیک» امارت. در هر صورت، همانگونه که یک منبع IS-K اعتراف کرد، در نتیجه گسترش این گروه به شمال به اندازه کافی تامین مالی نشد.⁸⁷

به نظر می رسد این تلاش ها تا یک حدی تأثیر داشته است. یکی از منابع IS-K در ماه می 2022 ادعا کرد که مشکلات جریان مالی قبلی برطرف شده است اما اسناد و شواهد بر خلاف آن وجود داشت.⁸⁸ معاش پرداخت شده به جنگجویان خط مقدم یعنی 235 دالر ماهانه در سال 2022، کمتر از 2016-2015 بود، زمانی که طبق گزارش ها به 600 دالر می رسید.⁸⁹ گرچند رهبری مرکزی IS همچنان به وعده افزایش بودجه وسیع تر برای آینده ادامه داد اما به گفته یکی از اعضای مالی IS-K، در سال 2022 بودجه IS-K را به پائین ترین سطح اش کاهش داد.⁹⁰

توافقات مصالحه طالبان

همانگونه که در فوق ذکر شد، داکتر بشیر تنها و تنها به از بین بردن شبکه ها و محیط های حامی IS-K علاقه مند نبود. بشیر پس از به دست آوردن موقف قدرتمند از طریق سرکوب، مذاکرات محلی با بزرگان جامعه را برای تضعیف سازمان رقیب پیش برد.⁹¹ طالبان خود در حین مبارزه «جهاد» اش در معرض تلاش های مصالحه برای همدست ساختن صفوف خود بود، اگرچه مشخص نیست که تلاش های آنها به کجا رسید که در هر صورت توسط دولت وقت افغانستان ضعیف تطبیق شد.⁹² از نظر مقامات طالبان، بشیر اکنون به عنوان یک «رئیس

85. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، سپتمبر 2022.

86. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت بدخشان، اکتوبر 2022.

87. Ibid.

88. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، می 2022.

89. مصاحبه با عضو برجسته IS-K در کمیسیون مالی، افغانستان، جنوری 2023؛ Giustozzi، دولت اسلامی خراسان (*The Islamic State in Khorasan*)، ص 129.

90. مصاحبه با عضو برجسته مالی IS-K در ولایت کنر، سپتمبر 2022.

91. مصاحبه با مامور امنیتی اداره ولایتی امارات در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.

92. در این مورد به Antonio Giustozzi، Talatbek Masadykov و James Michael Page، 'Negotiating with the Taliban: Toward a Solution for the Afghan Conflict'، سلسله مقاله کاری کشورهای در حال بحران شماره 2 (شماره 66، جنوری 2010)؛ Vanda Felbab-Brown، 'Negotiations and Reconciliation with the Taliban: The Key Policy Issues and Dilemmas'، Brookings، 2016؛ Ashley J Tellis، 'Reconciling with the Taliban?'، مراجعه نمایند.

خیلی فعال اداره GDI ننگرهار» و به عنوان شخصی که «ارتباط بسیار خوبی با روستا نشینان و بزرگان هر قریه و ولسوالی ولایت ننگرهار» دارد، شناخته می شود.⁹³

طالبان احتمالاً از نقش بزرگان سلفی در جلب و جذب اعضای IS-K آگاه بود یا شاید بر اساس تجربه خودشان به عنوان شورشی موجودیت چنین نقشی را تصور می کرد. چندین تن از اعضای تسلیم شده IS-K تأیید کردند که تعداد زیادی از بزرگان سلفی در ننگرهار قبلاً روستا نشینان را تشویق به پیوستن به IS-K کرده بودند. تیم های IS-K منظمأ با بزرگان جلسات برگزار می کردند و آنها را به بسیج روستا نشینان تشویق می کردند. بر اساس گزارش ها، بر تک تک اعضای IS-K فشار وجود داشت تا دوستان، اقارب و همسایگان به شان را به این گروه دعوت نمایند.⁹⁴ اعتماد کردن به بزرگان قریه سلفی حامی IS-K برای معرفی اعضای جدید بدون بررسی معیار اضافی، یک شیوه معیاری بود. «پیوستن به داعش در آن زمان خیلی ساده بود. فقط به یک درخواست تلففونی نیاز داشت.»⁹⁵ از طرف دیگر، به گفته یکی از اعضای سابق IS-K که از طریق رسانه های اجتماعی جذب شده بود، افراد استخدام شده هنوز با جدیت بیشتری مورد بررسی قرار می گرفتند.⁹⁶

داکتر بشیر در اوایل به یک تعداد اندک بزرگان سلفی که تمایل به همکاری داشتند و بر چندین نفر از بزرگان حنفی که با برخی از اعضای IS-K ارتباط داشتند یا در مناطقی که تحت تأثیر حضور IS-K زندگی می کردند، اتکاء کرد.⁹⁷ منابع سابق IS-K نقش بزرگان را در مذاکره برای تسلیم شدن آنها تأیید می کنند.⁹⁸ به گفته یکی از آنها، «وقتی تصمیم گرفتیم به امارت اسلامی طالبان تسلیم شویم، در مذاکره و میانجیگری برای تسلیم شدن مان با داکتر بشیر، مجدأ از بزرگان محلی استفاده کردیم.»⁹⁹ GDI ترتیبی را روی دست گرفت که بر اساس آن اعضای تسلیم شونده IS-K و بزرگان جامعه آنها بر اساس سوگند ضمانت بدهند که به IS-K نمی پیوندند یا به هیچ وجه با امارت مخالفت نمی کنند. بزرگان موافقت کردند که این مسئولیت را بر عهده بگیرند و مقامات امارت را از هرگونه تخلف مطلع سازند.¹⁰⁰

بر اساس تلاش های اکتشافی داکتر بشیر در سال 2021، GDI و سایر عناصر دستگاه امنیتی طالبان با بزرگان جامعه ارتباط برقرار کردند.¹⁰¹ بزرگان قریه از سوی GDI طالبان وظیفه

-
93. مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023؛ مصاحبه با افسر امنیتی اداره ولایتی امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.
  94. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023؛ مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023؛ مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.
  95. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023.
  96. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023.
  97. مصاحبه با مامور امنیتی اداره ولایتی امارات در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.
  98. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023؛ مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، مارچ 2023؛ مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023.
  99. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023.
  100. مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023؛ مصاحبه با افسر امنیتی اداره ولایتی امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.
  101. مصاحبه با مسئول اداره ولایتی امارات در ولایت کنر، مارچ 2023.

داده شدند تا در مورد تسلیم شدن هر بزرگ سلفی که با آنها در تماس باشند، مذاکره نمایند.¹⁰² طالبان افراد ارتباطی مفیدی را در میان بزرگان شناسایی کردند و ولسوال یا قوماندان پولیس (قوماندان امنیه) منظمأ هر هفته یا دو هفته بعد با آنها دیدار می کردند.¹⁰³

طبق ادعای رسمی در سال های 2021-22 حدود 500 عضو IS-K (فرماندهان، جنگجویان، جلب و جذب کنندگان، عناصر حامی و هواداران) از ننگرهار، کنر و لغمان در نتیجه ترکیبی از سرکوب بی رحمانه بشیر و مذاکرات با بزرگان جامعه تسلیم شدند.¹⁰⁴ این تعداد احتمالاً تا حدودی اغراق آمیز است. یکی از اعضای تسلیم شده IS-K خاطرنشان کرد: «در میان 70 نفری که تسلیم شدند تعداد زیادی آنها اعضای داعش نبودند؛ بسیاری آنان را نشناختم».¹⁰⁵ یک منبع در اداره ولایتی طالبان تأیید کرد که برخی از بزرگان سلفی که تمایل به خوشنود ساختن رژیم جدید داشتند، بعضی اعضای جامعه را متقاعد ساختند که خود را به عنوان اعضای IS-K و «تسلیمی» نشان دهند. این امر بعدها توسط GDI کشف شد؛ اما در کل تلاش متمرکز بر بزرگان باز هم خیلی موفق ارزیابی شد.¹⁰⁶ یک منبع پولیس تخمین زد که 60 فیصد تسلیم شده گان اعضای IS-K از شرق افغانستان و 40 فیصد حامیان غیرنظامی بودند.¹⁰⁷ حتی یک منبع متخاصم با طالبان از ارزیابی مثبت این کمپاین حمایت کرد و تأیید کرد که در یکی از قریه های سرخورد، سه عضو IS-K به طالبان تسلیم شدند.¹⁰⁸ مصاحبه شوندهگان مختلف سابق IS-K تأیید کردند که به عنوان بخشی از گروه های بزرگ اعضای IS-K تسلیم شده اند.¹⁰⁹

اکثریت در اثر توافقات بین GDI و بزرگان جامعه تسلیم شدند، اما پس از اینکه بشیر توانست در ولسوالی ها با آنها تماس بگیرد و آنها را متقاعد کند که تسلیمی بهترین گزینه برای آنهاست، یکتعداد دیگر مستقیماً به GDI تسلیم شدند. استدلال بشیر به این اعضای IS-K این بود که به نفع جامعه سلفی نیست که در جنگ دیگری درگیر شود، جنگی که طالبان بی رحمانه در آن خواهد جنگید از جمله در قریه های آنها.¹¹⁰

با کاهش توانایی IS-K در تهدید افراد منززل، به دلیل ضعف این گروه در صحنه، مسیر برای طالبان روشن بود تا تکنیک های خود را برای مذاکره با بزرگان جامعه به ولایت کنر گسترش دهد. در حقیقت جریان تسلیم شدن اعضای IS-K که در خزان 2021 در ننگرهار آغاز شده بود، تا یک حدی در جریان سال 2022 به کنر گسترش یافت. در این ولایت نیز طالبان به دنبال همکاری بزرگان جامعه برای متقاعد کردن اعضای IS-K برای به زمین گذاشتن سلاح بود.

102. مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت کنر، مارچ 2023.

103. مصاحبه با عالمسلفی در ولایت کنر، اپریل 2023.

104. مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.

105. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023.

106. مصاحبه با مامور امنیتی اداره ولایتی امارات در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.

107. مصاحبه با افسر پولیس امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.

108. مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت ننگرهار، اپریل 2023.

109. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023؛ مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023؛

مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023.

110. مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023؛ مصاحبه با افسر امنیتی اداره ولایتی امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.

عده‌ی از علمای سلفی نیز در آن نقش داشتند. گرچه تعداد تسلیمی ها [در این ولایت] کمتر از ولایت همجوار بود، اما تسلیم شدن «ده‌ها عضو داعش» در نتیجه میانجی‌گری بزرگان، هشدارهای برای IS-K بود. فورمول اتخاذ شده همانند ننگرهار بود؛ اعضای تسلیم شده سوگند یاد می‌کردند که هرگز دوباره به IS-K نپیوندند و بزرگان آنها را ضمانت می‌کردند. مانند ننگرهار، بعضی اعضای IS-K در کمر مستقیماً با GDI تماس گرفتند تا در مورد تسلیم شدن خود مذاکره کنند.¹¹¹

در عین حال، طالبان به مذاکرات محلی خود با بزرگان ننگرهار ادامه داد. بنابراین، جریان تسلیم شدن ها در سال 2022 ادامه پیدا کرد. آخرین گروهی که در سال 2022 تسلیم شد متشکل از 70 عضو از ننگرهار بود که در خزان ننگرهار را ترک کردند. تا جنوری 2023، طالبان بر این باور بود که 90 فیصد ساختار IS-K در ننگرهار از بین رفته؛ طالبان از موجودیت بعضی هسته‌های IS-K آگاه بود، اما آنها را ضعیف‌تر از آن می‌دانست که بتوانند حملاتی را انجام دهند.¹¹² به سختی می‌توان گفت که تخمین طالبان درست بوده، اما بدون شک IS-K در ننگرهار ضربه بزرگی خورده است.

کسانی که اسلحه را به زمین گذاشتند بعضاً از رفتار شایسته طالبان با خود گزارش می‌دادند؛ بعضی دیگر گزارش دادند که با آنها رفتار خیلی خوب نمی‌شود و طالبان و قریه‌نشینان طرفدار طالبان به آنها به چشم حقارت آمیز نگاه می‌کنند. ولی باز هم آنها خوشحال بودند که می‌توانند با فامیل‌های شان زندگی کنند، حتی با وجودی که بیشتر آنها برای دوری از انتقام IS-K مجبور شدند کوچ کنند. یک سلسله شکایات در مورد گزارش دهی هفته‌وار یا دو هفته بعد به اداره پولیس و عدم به گشت و گزار بدون اجازه، وجود داشت.¹¹³ اعضای تسلیم شده IS-K همچنان شکایت داشتند که طالبان تعهد مربوط به خود در توافق بالاخص حمایت مالی به تسلیم شده‌گان را اجراء نمی‌کرد. یکی از مصاحبه‌شوندگان خاطرنشان کرد که این امر متقاعد کردن افراد بیشتر را برای تسلیم شدن به طالبان دشوار خواهد ساخت. شکایت دیگر این بود که آنهایی که در ولسوالی‌ها ماندند از IS-K احساس امنیت مصنوعیت نمی‌کردند. این واقعیت که مدارس و بعضی مساجد هنوز هم بسته بودند نیز سبب ناراحتی اعضای آشتی شده IS-K شد، تا حدی به این دلیل که موافقت نامه‌های تسلیمی شامل یک فقره در مورد بازگشایی این مدارس و مساجد بود.¹¹⁴ طبق گزارش‌ها به اعضای تسلیم شده IS-K وعده پست‌های دولتی، آزادی زندگی در هر نقطه کشور و دریافت پرداخت‌های نقدی به مدت شش ماه داده شده بود. در عمل پول نقد پرداخت نمی‌شد (گرچه یک مقدار غذا و برخی مزایای غیرنقدی مانند کمپل ارائه می‌شد)، و افراد تسلیم شده صرف اجازه داشتند در قریه خود یا در مرکز ولسوالی زندگی کنند. بعضی اعضای تسلیم شده IS-K اشاره کردند که دلیل کاهش سرعت تسلیم شدن‌ها را باید در نقض یا عدم اجرای این موافقت نامه‌ها جستجو کرد.¹¹⁵

111. مصاحبه با مسئول اداره ولایتی امارت در ولایت کنر، مارچ 2023؛ مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت کنر، مارچ 2023.

112. مصاحبه با مقام اداره ولایتی امارت در ولایت ننگرهار، جنوری 2023.

113. مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت ننگرهار، اپریل 2023؛ مصاحبه با عالم سلفی در ولایت کنر، اپریل 2023.

114. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023؛ مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023؛ مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023.

115. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، مارچ 2023؛ مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت کنر، مارچ 2023.

چانه زنی (توافق) نخبگان با علمای سلفی

در سال های 2020-21، طالبان به فرصت های ارائه شده از طریق گفتگوهای بین الافغانی باور چندانی نشان نداد و نه طرف مقابل آن در کابل توانستند این گفتگوها را تا حدی مؤثر دنبال کنند.¹¹⁶ در عوض طالبان به دنبال جذب نخبگان محلی و منطقه‌ای مرتبط با حکومت جمهوری اسلامی بود.¹¹⁷ احتمالاً با همین روحیه و بر اساس همین تجربه است که طالبان به چشم انداز مذاکرات برای حل منازعه با IS-K نزدیک شده است. طالبان به خوبی از ارتباط بین IS-K و بسیاری از روحانیون سلفی آگاه بود. حمایت جوامع سلفی در شرق و شمال شرق برای IS-K ضروری بود تا بتواند در آنجا ریشه بدواند.¹¹⁸ همانگونه که منابع در داخل جامعه سلفی تأیید می کنند، بسیاری از واعظان سلفی در این دوره برای IS-K جلب و جذب می کردند و مدارس و مکاتب سلفی در کابل تعداد زیادی افراد را به IS-K می فرستادند. بسیاری از جوانان سلفی در این مرحله پیوستند.¹¹⁹ ایجاد شکاف بین IS-K و جامعه سلفی که گروه اولی بیشتر پایگاه های حمایتی خود را از دومی می گیرد، باید برای طالبان فرصتی جذاب به نظر می رسید.

گروهی از علمای سلفی قبلاً در سال 2020 به دنبال تفاهم با طالبان بود؛ زیرا IS-K سریعاً در شرق در حال از دست دادن موقعیت خود بود. هیئتی از علمای ارشد سلفی تحت رهبری شیخ عبدالعزیز یکی از بلند پایه ترین شخصیت ها، در سال 2020 با هیئت الله آخوند زاده امیر طالبان و سایر طالبان ارشد دیدار کرد و در ازای توقف خشونت و انتقام جویی علیه غیر نظامیان پیشنهاد حمایت از طالبان را ارائه کرد.¹²⁰ مقامات امارت بار دیگر در سال 2021 از هیئت های علمای سلفی در کابل استقبال کردند و توافق با علمای سلفی را مجدداً تأیید کردند و دوباره دستور دادند که سلفی ها نباید هدف قرار گیرند. پس از آن، حملات و آزار و اذیت سلفی ها کاهش یافت حتی با وجودیکه برخی از فرماندهان طالبان به رفتار خصمانه با سلفی ها ادامه دهند.¹²¹

اما مفاد توافقنامه چنین بود که طالبان به واعظان سلفی اجازه تبلیغ نخواهد داد و مدارس که به دلیل جلب و جذب نیرو برای IS-K بسته شده بودند، همچنان بسته ماندند. صرف مساجد بازگشایی شدند. علاوه بر این، بعضی روحانیون ارشد متهم به ارتباط با IS-K در زندان ماندند: شیخ بلال عرفان؛ شیخ قاری مزمل؛ شیخ سردار ولی؛ شیخ جاوید؛ و دلاور منصور. علمای سلفی بسته

116. Aref Dostyar و Zmarai Farahi، 'Why the Afghan Peace Process Failed, and What Could Come Next?'، مؤسسه خاورمیانه (Middle East Institute)، 18 اگوست 2022، Steve Brooking، 'Why was a Negotiated Peace Always out of Reach in Afghanistan?'، صلح آمیز شماره 184، USIP، 2022، S Yaqub Ibrahimi، 'False Negotiations and the Fall of Afghanistan to the Taliban'، مجله بین المللی (International Journal)، (جلد 77، شماره 2، 2022).

117. Vanda Felbab-Brown، 'Afghanistan after American Withdrawal: Part 2 – Four Scenarios'، بروکینگز (Brookings)، 16 جون 2021، Antonio Giustozzi، 'Alliances were Key to the Taliban Takeover of Afghanistan'، مؤسسه نیو لاینز (New Lines Institute)، 9 سپتمبر 2021.

118. برای بحث و پیشنهادی به کاوی به Giustozzi، 'The Islamic State in Khorasan'، مراجعه نمایید.

119. مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت کنر، فیروزی 2022.

120. مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت کنر، فیروزی 2022؛ مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت کنر، فیروزی 2022.

121. مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت کنر، فیروزی 2022.

کردن مدارس را مؤقتی می دانستند و انتظار داشتند که پس از مدتی جامعه بتواند به وضع آرام خود که در گذشته (قبل از 2015) جایگاه برجسته در میان سلفی های افغانستان بود، بازگردد.

با این وجود حتی پس از توافق دوم در سال 2021، بسیاری از اعضای جوانان «آتشی مزاج» این جامعه با IS-K ماندند.¹²² یکی از علمای سلفی که با امارت بیعت کرده بود در یک مصاحبه خصوصی اعتراف کرد که روحانیون سلفی همچنان مخالف اسلام حنفی هستند، اما فکر نمی کنند که IS-K چنانسی در برابر طالبان داشته باشد و جنگ به نفع این جامعه نیست. اما این روحانیون بر جوانانی که هنوز با IS-K بودند کنترل نداشتند.¹²³

از طرف دیگر، در میان طالبان و علمای حنفی زمزمه های میانه روی شنیده می شد بالخصوص در میان علمای که حتی تمایل داشتند تبلیغ سلفی را – که سخاوتمندانه از عربستان سعودی و پاکستان تمویل مالی می شد – تحمل کنند، به این دلیل که در غیر این صورت سلفی ها به سمت IS-K سوق خواهند شد.¹²⁴ یک امام در جلال آباد راهی را به عنوان راه حل مورد نظر رهبری طالبان قسمی که در فوق ذکر شد، بیان کرد: از شناسایی همه سلفی ها به عنوان وابسته با IS-K خودداری کنید؛ سلفی ها را به حال خود رها کنید؛ اما آنها را از تبلیغ منع کنید.¹²⁵ سخنان او منعکس کننده عصبانیت از گسترش ظاهراً غیر قابل توقف سلفیت بود: «من در میان علماء و پیروان سلفی زندگی می کنم؛ آنها هر روز بزرگتر و بزرگتر می شوند و آنها منابع مالی بسیار خوبی در عربستان سعودی و چندین کشور عربی دیگر دارند... تا فعالیت های خود را گسترش دهند.»¹²⁶

اما توافقنامه سال 2021 با مخالفت تعداد زیادی در میان طالبان و علمای حنفی نیز مواجه شد. تندروهای زیادی وجود دارد. ترابی والی سابق کنر، مظهر موضع تندروی بود: سرکوب بدون تلاش های مصالحه محلی. اگرچه این رویکرد مؤثر نبود و در کابل با مخالفت در صفوف GDI مواجه شد، اما ترابی هنوز هم در اوایل سال 2023 حامیانی برخوردار بود که به سرکوب شبکه ها و محیط های حامی IS-K استدلال می کردند؛ دلیل آنها این بود که پناهگاه امن فراهم شده از سوی آنها در عملیات های این گروه نقش اساسی داشت.¹²⁷

دیدگاه رایج در میان علمای حنفی این است که در حالی که سلفی های اهل سکوت در افغانستان هستند که سلفی گری ستیزه جویانه IS-K را نپذیرفته اند، اما محبوبیت IS-K در میان سلفی ها تنها به دلیل واکنش تدافعی از جانب جامعه نیست. آنها معتقد هستند که سلفی گری جهادی در جامعه گسترش یافته است. به همین دلیل بسیاری از علمای حنفی نسبت به تصمیم تعدادی از

122. مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت کنر، فیروزی 2022؛ مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت کنر، فیروزی 2022.

123. مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت کنر، فیروزی 2022.

124. مصاحبه با عالم در ولایت ننگرهار، نومبر 2022.

125. مصاحبه با امام مسجد در جلال آباد، نومبر 2022.

126. مصاحبه با عالم در ولایت ننگرهار، نومبر 2022.

127. مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت کنر، مارچ 2023.

روحانیون سرشناس سلفی مبنی بر تفاهم با طالبان متردد بودند و به این باور بودند که این تصمیم تنها یک تصمیم تکنیکی برای کمایی کردن وقت است.¹²⁸

همانگونه که در فوق بحث شد، در نتیجه دیدگاه های قطبی شده در درون طالبان و علمای حنفی، پالیسی های امارت در مورد سلفی ها همچنان در نوسان است و از یک ولایت تا ولایت دیگر فرق می کند. در نتیجه روابط با جامعه سلفی همچنان متشنج باقی مانده است. کتر با رفتار خاصی مواجه شد و رهبری طالبان تصریح کرد که GDI باید صرف در صورت وجود شواهد قوی، بر علیه مدارس و مساجد سلفی ها اقدام صورت گیرد، بالاخص در کتر.¹²⁹ به گفته یک منبع در مدیریت ولایتی، پالیسی جدید «تلاش زیاد برای احترام و ارزش گذاری برای برادران سلفی خود و تلاش برای پایان بخشیدن به اختلاف بین طالبان و سلفی» پس از برکناری ترابی مطرح شد. تصمیم در سطح بالا گرفته شد: «رهبان ما در کابل به رهبران محلی طالبان گفته اند که رفتار خوبی با اعضای سلفی در کتر داشته باشند». حداقل تا یک حدی می شود تأیید کرد که «یکی از دلایلی که داعش در افغانستان فعال و تا حدودی قدرتمند شد این است که برخی از طالبان در کتر و ننگرهار اقدامات تهاجمی علیه سلفی ها انجام دادند».¹³⁰ اعضای سابق IS-K تأیید کردند که مذاکرات با بزرگان و علمای سلفی منجر به بازگشایی همه مساجد و مدارس سلفی در سال 2022 شد، به استثناء دو مورد که به دلیل ارتباط شان با IS-K بسته ماندند.¹³¹

علیرغم این «رفتار خاص»، یک عالم سلفی در اپریل سال 2023 تخمین زد که جامعه کتر بین افرادی که روابط کاری با طالبان دارند و افراد متخصص تقسیم شده است. یکی از بزرگان سلفی تخمین زد که در ولسوالی که وی زندگی می کند یعنی دانگام، 30 فیصد جامعه سلفی با طالبان روابط دوستانه داشتند و 70 فیصد باقیمانده تنش داشتند.¹³² این امر به حاشیه ماندن سلفی ها حتی در اوایل سال 2023 در کتر کمک نکرد؛ زیرا همه مقامات ولایتی حنفی بودند و صرف چند طالب رده پائین از جامعه سلفی بودند.¹³³ طالبان منظمأ با شورا (شورا) ولسوالی و بعضی بعضاً با شوراهای قریه جلسه برگزار می کند، اما هیچ سلفی در شورای ولسوالی یا حداقل در شورای قریه حضور ندارد. از این رو، یکی از بزرگان سلفی شکایت کرد که «طالبان نه خواهان شنیدن شکایات زیاد سلفی ها و نه خواهان شنیدن نظریات آنها است».¹³⁴ واضح است که گرچه که طالبان تلاش می کرد تنش را کاهش دهد اما چنین به نظر می رسید که قصد حرکت به سمت توافق با نخبگان را نداشت.

128. مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت کتر، فیروزی 2022؛ مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت کتر، فیروزی 2022.
129. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت کتر، مارچ 2023؛ مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.
130. مصاحبه با مسئول اداره ولایتی مارات در ولایت کتر، مارچ 2023.
131. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت کتر، مارچ 2023؛ مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.
132. مصاحبه با عالمسلفی در ولایت کتر، اپریل 2023.
133. مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت کتر، مارچ 2023.
134. مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت ننگرهار، اپریل 2023.

حتی منابع طالبان نیز تأیید می کند که تنش بین سلفی ها و حنفی ها همچنان ادامه دارد. به طور مثال، در جریان سال های 2022-23، طالبان تأکید داشت که همه امامان باید خطبه نماز جمعه را به نام ملا هیبت الله آخوند زاده امیر طالبان (یا «رئیس دولت») بخوانند، اما علمای سلفی در ولایت کنر از این امر ابا و ورزیدند. این امتناع منجر به سرکوب جدید نشد اما نشان می دهد که علمای سلفی علیرغم تعهد شان، کاملاً متعهد به حمایت از امارت نبودند.¹³⁵ طالبان به آنها به عنوان رعایای امارت تضمین امنیتی ارائه کرده بود، اما به نظر می رسید که سلفی ها خواهان توافق نخبگان یعنی حداقل سهم در قدرت و نفوذ بودند. در نتیجه، تعامل طالبان با علمای سلفی در اواخر سال 2022 به سردی گرائید. پس از برگزاری دو یا سه جلسه در جریان سال های 2021-22، جلسات متوقف شد و مقامات طالبان بر این باور بودند که علمای سلفی حاضر به اجرای کامل تعهدات خود در توافقنامه نیستند و یک تعداد آنها هنوز هم از IS-K حمایت می کنند.¹³⁶

به نظر می رسد در هیچ مرحله بالای الحاق تعداد قابل ملاحظه روحانیون سلفی در شورا های علماء در سطح ولایتی و کشور صحبت نشده است که می تواند گام بزرگی در جهت توافق نخبگان با نخبگان سلفی باشد.

135. مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت کنر، مارچ 2023؛ مصاحبه با مقام اداره ولایتی امارت در ولایت ننگرهار، جنوری 2023؛ مصاحبه با مسئول اداره ولایتی امارت در ولایت کنر، اپریل 2022.
136. مصاحبه با افسر پولیس امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023؛ مصاحبه با افسر GDI امارت در ولایت کنر، مارچ 2023.

IV. واکنش IS-K به تکتیک های طالبان

گرچه تلاش های طالبان چالش های عمده‌ی را برای IS-K ایجاد کرد، اما همه تکتیک های فوق الذکر تهدید آمیز نبودند یا در حقیقت چنین تلقی نمی شدند. به نظر نمی رسد که IS-K نگران سرکوب بدون تبعیض علیه محیط های حامی خود بوده باشد و یگانه واکنش آشکار آن تشدید تلاش ها برای معرفی خود به عنوان مدافع جامعه سلفی بود. در عوض، تمرکز آن بر واکنش در برابر تلاش های خفه کننده طالبان بالاخص عملیات آنها برای کنترل کامل قلمرو و جمعیت بود

واکنش در برابر تکتیک های خفه کردن

حتی با وجودی که طالبان فوراً پس از به قدرت رسیدن اش، در موقعیت سازماندهی یک عملیات نظامی بزرگ در شرق دور افغانستان (کنر و نورستان) نبود، اما IS-K به شکل واضح تهدید بالقوه‌ی ناشی از آن را درک می کرد. پس از به قدرت رسیدن طالبان در اگست 2021، IS-K پس از مشخص شدن عدم توانایی نیروهای اش برای ایستادگی در میدان جنگ در برابر طالبان در سال های 2019-2020، مدت زیادی می شود که از رویارویی مستقیم با آن خودداری کرده است.¹³⁷ با در نظر داشت اینکه طالبان در آن مرحله مشغول جنگ با نیروهای رژیم قبلی نبود، تصور تهدید بزرگ ناشی از حمله طالبان به پایگاه های IS-K در شرق دور پس از اگست 2021 افزایش یافت. IS-K به سرعت از کنترل ارضی باقیمانده‌ی که هنوز داشت دست کشید (به بحث در مورد تکتیک های خفه کردن در بالا مراجعه نمایند). به نظر می رسد که این گروه امیدوار بود که هجوم قابل انتظار طالبان در شرق را به تأخیر بی اندازد یا از طریق راه اندازی یک جنگ چریکی علیه نیروهای طالبان مستقر در آنجا حمله بزرگ طالبان را ناپایدار سازد و آنها را مجبور به سوق دادن نیروها به سمت دیگر سازد – در عین حال با کاهش تعداد اعضای غیر محلی (که پنهان کردن آنها سخت تر و حمایت از آنها دشوارتر بود) و ایجاد یک شبکه زیر زمینی گسترده، تأثیر تکتیک های خفه کردن را کاهش داد.¹³⁸

137. Ali, 'Major Territorial Defeat Severely Undermines Islamic', Antonio Giustozzi, 'Hit from Many Sides 1', 12 دسمبر 2019, *Jane's Terrorism and Security Monitor*, 'State Presence in Eastern Afghanistan'

138. در این مورد به Van Ostaeyen, 'Making Sense of the Islamic State's War on the Afghan', Winter, 'The Crisis of the Islamic State in Khorasan', Antonio Giustozzi, 'Taliban', forthcoming, LSE، گزارش تحقیقی، 2023 مراجعه نمایند.

تأخیر و تغییر مسیر

گرچه IS-K به دنبال حفظ کنترل بر بخش های کمر و نورستان بود اما تا حد زیادی به تکتیک های غیر متقارن مانند تشدید تروریزم شهری، حملات زدن و فرار، کمین و ماین روی آورد. این تلاش ها در اوایل نتایج اندکی به دنبال داشت و رهبران IS-K (رهبر IS-K و شورای نظامی) مجبور بودند در مورد استراتژی های جدید فکر کنند. یک پلان برای فرستادن هسته ها به شهرهایی که IS-K هنوز فعال نبود مانند کندهار، هرات و مزار شریف، در بهار 2021 – یعنی قبل از به قدرت رسیدن طالبان – برنامه ریزی شد هرچند تا ماه اگست 2021 کاملاً تطبیق نشد.¹³⁹

در اصل رهبری IS-K تصمیم گرفت که با حمله به شهرها طالبان را مصروف نگهدارد و محاسبه وی چنین بود که با به خطر انداختن تعداد محدودی هسته ها، می تواند طالبان را مجبور کند که ده ها هزار نفر را برای محافظت از شهرها اختصاص دهد. این عملیات جنگی به دلیل توانایی های محدود شبکه های زیر زمینی IS-K در کابل و جلال آباد، تا حدی به کندی آغاز شد.

در جریان پنج ماه آخر سال 2021، IS-K توانست تعداد حملات تروریستی بزرگ خود را در کابل از دو حمله در نیمه اول سال 2021 به پنج حمله افزایش دهد.¹⁴⁰ تحرکات چریکی شهری نیز در جلال آباد پس از یک وقفه کوتاه ادامه پیدا کرد و با یک مجموعه شش حمله بمب گذاری در ماه سپتامبر آغاز شد و چند ماه پس از آن جنگ چریکی شهری علیه اعضای طالبان آغاز شد.¹⁴¹ منابع طالبان وضعیت جلال آباد را در آن زمان «حملات روزانه IS-K» توصیف کرد.¹⁴²

در عین حال، در جریان انتقال قدرت پر هرج و مرج در تابستان 2021، IS-K توانست هسته های متعددی را به شهرها منتقل کند که این امر حضور اش را در کابل و جلال آباد تقویت کرد و همچنان به زمینه گسترش عملیات تروریستی اش را به شهرهای که قبلاً تحت تأثیر این عملیات قرار نگرفته بودند، فراهم ساخت. به این ترتیب، هسته ها در کندهار، هرات، مزار شریف، چاریکار، کندز، فیض آباد و گلپهار ایجاد شد. تیم های جلب و جذب در میان این تیم ها وجود داشت که به طور خاص فضای پوهنتون را هدف قرار داد. در نتیجه، در حالی که IS-K توانست حملات تروریستی خود را در شهرها تشدید ببخشد اما همچنان امیدوار بود تا ساختار زیر زمینی شهری جدید به پای خود ایستاده شود. یک منبع IS-K تأیید کرد که این گروه از دوره هرج و مرج به قدرت رسیدن طالبان، در راستای فرستادن هسته های بیشتر خود به شهرها بهره برد.¹⁴³ او توضیح داد که «از آنجایی که گروه های مختلف طالبان از کوه ها و ولسوالی

139. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کمر، می 2022.

140. منابع ذیل را ببینید Antonio Giustozzi، 'Intensification of Islamic State Mass-Casualty Violence in Afghanistan Reflects Funding Challenges and Restrictive Operational Environment'، Centre، 9 نومبر 2022.

141. Miriam Berger و Haq Nawaz Khan، 'Islamic State in Afghanistan Claims Responsibility for Attacks Targeting Taliban'، واشنگتن پست، 19 سپتمبر 2021؛ فرانسه 24، 'Fear Stalks City in Islamic State's Afghan Heartland'.

142. مصاحبه با فرمانده طالبان در ولایت ننگرهار، اپریل 2022؛ مصاحبه با مسئول اداره ولایتی امارت در ولایت کمر، اپریل 2022.

143. مصاحبه با عضو IS-K در ولایت ننگرهار، مارچ 2022.

ها وارد شهر جلال آباد و دیگر شهرهای افغانستان شدند، تشخیص بین داعش و طالبان در آنجا برای طالبان ... دشوار بود».¹⁴⁴

یک منبع IS-K در اوایل سال 2022 تخمین زد که گروه اعزام شده به شهر کابل پس از سال ها کاهش، به 300 عضو در دو ساختار جداگانه افزایش یافته بود - یکی آن به هدف آماده سازی و انجام حملات و دیگر آن برای جلب و جذب و عملیات های تبلیغاتی.¹⁴⁵ به نظر می رسد که فرصت واقعی برای غافلگیر ساختن رژیم جدید وجود داشته؛ زیرا طالبان هنوز نسبت به قدرت رسیدن خود و مقابله با بحران های متعدد فراه راه تلاش های اش برای سرپا نگهداشتن دولت افغانستان در حیرت بود. گرچه طالبان بیشتر از یک حریف IS-K در یک جنگ متعارف شناخته شده بود، IS-K امیدوار بود که فقدان تجربه طالبان در مبارزه با تروریسم به چند صد تروریست زمینه ایجاد هرج و مرج در شهرها را فراهم سازد؛ زیرا حتی مقامات طالبان نیز به گروه بین المللی بحران (International Crisis Group) این موضوع را تأیید کردند.¹⁴⁶

صرف نظر از شدت آن، از لحاظ انتخاب هدف، عملیات حملات تروریستی در کابل ادامه عملیات قبلی IS-K علیه دولت قبلی بود. اهداف مرحله جدید عملیات، نیز اقلیت های مذهبی مانند سیک ها و بیش از همه جامعه شیعه بودند. صرف نظر از مجبور کردن طالبان به تغییر مسیر نیروها از شرق، به نظر می رسد هدف اصلی از ایجاد هرج و مرج در شهرها، برگرداندن جامعه بزرگ شیعه علیه طالبان (به دلیل شکست آنها در محافظت از آن) و آشکار ساختن بی کفایتی رژیم جدید بالاخص در امنیت شهری بوده است.¹⁴⁷ در بهار 2022، شورای عالی IS-K (High Council of IS-K) تصمیم گرفت در چارچوب بعضی تنظیمات دقیق برنامه استراتژیک خود، تمرکز بر تروریسم را در شهرهای عمده تقویت بخشد و جامعه شیعه را از طریق طیف وسیع اهداف بسیار نرم مانند مکاتب و مساجد هدف قرار دهد. محافظت از بسیاری از اهداف بالقوه، طالبان را ملزم می ساخت تا منابع بشری قابل ملاحظه را به ضرر تلاش های گسترده تر مبارزه علیه IS اختصاص دهد.¹⁴⁸

در عمل، عملیات IS-K در سال 2022 نتایج محسوسی در پی داشت. به گفته یکی از پاسخ دهندگان، بخش «تحقیق و بازجویی» IS-K که وظیفه تجزیه و تحلیل برای رهبری را به عهده دارد، در جون 2022 یک گزارش داخلی تهیه کرد که نشان می داد که در بهار سال 2022، IS-K به بالاترین تعداد حملات و فعالیت های نظامی «برجسته» (یعنی تیتز ساز) در سه سال دست یافته است.¹⁴⁹ جمع آوری بی طرفانه داده ها نشان می دهد که سرعت حملات بمب گذاری در ماه اپریل - جولای 2022 با بیش از 10 حمله در ماه به اوج خود رسید؛ اما، در اواخر همان

144. Ibid.

145. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، فبروری 2022. برای دریافت داده ها در مورد هسته های IS-K در کابل به Giustozzi، 'An Unfamiliar Challenge' مراجعه نمایید.

146. International Crisis Group، 'Afghanistan's Security Challenges under the Taliban'

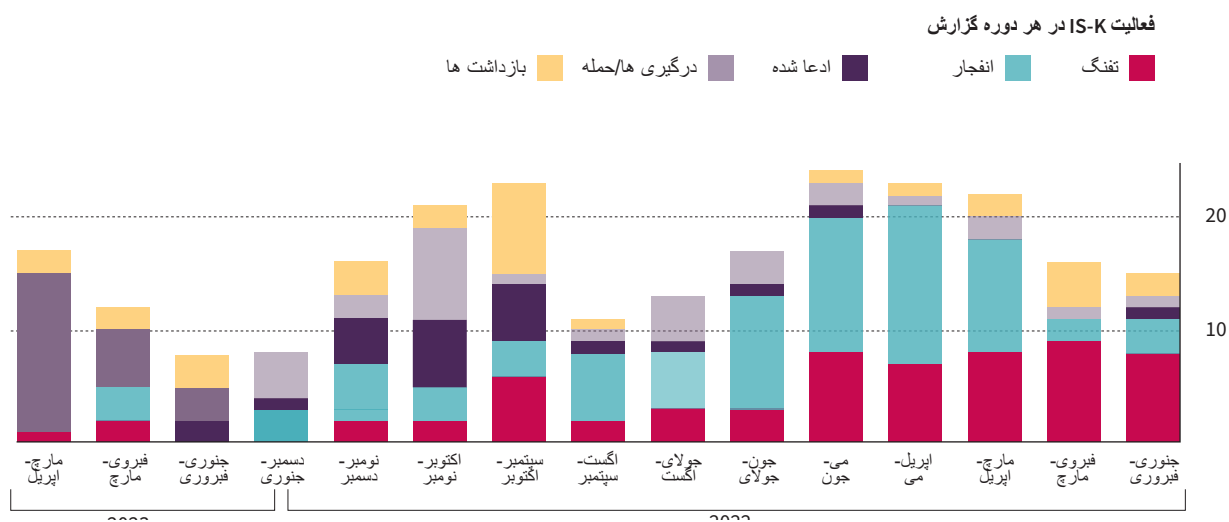
147. به Giustozzi، 'Intensification of Islamic State Mass-Casualty Violence in Afghanistan Reflects Funding Challenges and Restrictive Operational Environment' مراجعه نمایید.

148. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، می 2022؛ مصاحبه با عضو ارشد IS-K در ولایت کنر، می 2022.

149. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، می 2022.

سال کاهش یافت و به سه و شش حمله در ماه رسید (به شکل 1 ببینید). این امر ممکن به دلیل مبارزه با تروریسم روزافزون طالبان باشد. اما احتمال می رود که جابجایی از شرق دور تا حد زیادی تکمیل شده است و IS-K حملات تروریستی در کابل را به سطح پایدار تر کاهش داده است.

شکل 1: فعالیت IS-K و عملیات ضد تروریستی طالبان، 2022-23

منبع: شاهد افغان، 'Taliban Continue Raids Against ISKP in May, Claim Killing of Deputy Governor in', 1 جون 2023، [https://www.afghanwitness.org/reports/taliban-continue-raids-against-iskp->](https://www.afghanwitness.org/reports/taliban-continue-raids-against-iskp-)، Kabul و <https://www.afghanwitness.org/reports/taliban-continue-raids-against-iskp-2023-claim-killing-of-deputy-governor-in-kabul>، تاریخ مشاهده 9 اکتوبر 2023. در شکل، «دستگیری» و «درگیری/حمله» به عملیات طالبان علیه IS-K گفته می شود. با اجازه تکثیر شد.

کاهش

برای کاهش نیاز به تدارکات در داخل افغانستان و همچنان به دلیل ناتوانی روز افزون در امر محافظت از اعضای غیر افغان، IS-K در اواخر سال 2021 و اوایل سال 2022 اکثریت اعضای پاکستانی خود را به آن سوی مرز منتقل کرد.¹⁵⁰ منابع طالبان نیز به ناپدید شدن نه تنها پاکستانی ها بلکه اهل آسیای میانه، چیچینی ها و سایر غیر افغان ها از شرق اشاره کردند و بر این تصور بودند که آنها نیز از مرز عبور کرده بودند.¹⁵¹

روند تخلیه پایگاه ها در شرق هشت ماه را در بر گرفت؛ حتی مدتی پس از این، تعداد قابل ملاحظه‌ای اعضای IS-K خصوصاً اعضای رهبری و اداری در غارها و سایر مکان های مخفی پنهان شده بودند، در حالی که روی جابجایی آن ها کار جریان داشت. این پایگاه های دائمی نه تنها در کابل بلکه در بخش های ننگرهار یعنی هسته های مخفی ایجاد شده در اچین، نازیان، لعل پور، پچیر و آگام، بتی کوت، مهمند دره و شهر جلال آباد در سال 2022 با زیرساخت های

150. مصاحبه با عضو ارشد IS-K در ولایت کنر، می 2022؛ مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، می 2022.
151. مصاحبه با فرمانده طالبان در ولایت ننگرهار، اپریل 2022؛ مصاحبه با مسئول اداره ولایتی امارت در ولایت کنر، اپریل 2022؛ مصاحبه با افسر پولیس امارت در ولایت کنر، اپریل 2022.

زیرزمینی تعویض شدند. حتی با وجودی که طالبان به تخریب هسته های آن در جلال آباد ادامه می داد، IS-K توانست به حضور خود در آنجا ادامه دهد.¹⁵² بزرگان محلی، ناپدید شدن نشانه های آشکار حضور IS-K را تأیید کردند، اما به این باور بودند که این گروه هسته های مخفی را حفظ کرده است.¹⁵³ در جنوری 2023، یک منبع در اداره طالبان بیان داشت که حضور IS-K در ننگرهار شامل یک تعداد هسته های IS-K در جلال آباد و یک تا دو هسته در بعضی ولسوالی ها مانند اچین و نازیان است.¹⁵⁴ پولیس بر اساس اعترافات بازداشت شدگان تخمین زد که تا مارچ 2023، 16 هسته IS-K در جلال آباد وجود داشت، اما این هسته ها مستقلاً عمل می کردند و ردیابی آنها دشوار بود.¹⁵⁵

همزمان با انتقال زیرزمینی، IS-K همچنان به دنبال اتخاذ یک زیرساخت سیار برای حمایت از هسته های کوچک و پراکنده بود؛ این پروسه در سراسر سال 2022 ادامه پیدا کرد. یک سال پس از تصمیم بالای تغییر استراتژیک بهار 2022، یکی از منابع IS-K زیرساخت جدید، کارآمد تر و سیار تر را که جایگزین پایگاه های ثابت قدیمی شده بود، یک واقعیت برجسته توصیف کرد

داعش مراکز آموزشی و هسته های مخفی و پایگاه های نظامی مخفی زیادی در ولایت کنر دارد اما آنها دائماً مکان خود را تغییر می دهند. داعش در حرکت است – مرکز آموزشی، پایگاه های نظامی [و] هسته های مخفی آن در هر سه یا چهار ماه یکبار در حرکت و تغییر هستند. زمانی که یکی از اعضای داعش توسط طالبان دستگیر شود یا تسلیم شود، داعش محلی آموزش این افراد و پوسته و هسته مخفی را که در آن به وظیفه گماشته شده اند پیدا نموده و سپس مکان آن ها را تغییر می دهد.¹⁵⁶

منابع طالبان تأیید کردند که IS-K این افراد را به شمال شرق و شمال منتقل می کرد و حتی ادعا کردند که سقوط فعالیت های IS-K در ننگرهار تا حدی به دلیل خروج IS-K بود.¹⁵⁷

گرچه IS-K این اقدامات کاهش دهنده را به سرعت اجرا کرد، اما این اقدامات برای جلوگیری از محدود شدن عملیات گروه کافی نبود. در پیام IS-K به اعضاء اش، دلایل خوبی در مورد افول این گروه در شرق ارائه نشده بود. به نظر می رسد با توجه به اینکه بخش اعظم اعضای افغان این گروه از شرق بودند و در آنجا فامیل داشتند، اتخاذ این تصمیم دشوار بوده است. تا اوایل سال 2022، منابع IS-K هنوز به این عقیده بودند که به زودی دست به حمله خواهند زد، پایگاه های شان در شرق مصئون است و نیروی بشری کافی برای شکست دادن طالبان در شرق دارند.¹⁵⁸ با این وجود منطق وجود پایگاه های اصلی IS-K در شرق افغانستان (ننگرهار، کنر و

152. مصاحبه با فرمانده طالبان در ولایت ننگرهار، اپریل 2022؛ مصاحبه با افسر پولیس امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023؛ مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023.
153. مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت ننگرهار، اپریل 2023.
154. مصاحبه با مقام اداره ولایتی امارت در ولایت ننگرهار، جنوری 2023.
155. مصاحبه با افسر پولیس امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.
156. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت کنر، مارچ 2023.
157. مصاحبه با افسر پولیس امارت در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.
158. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، فیبروری 2022؛ مصاحبه با عضو IS-K در ولایت ننگرهار، مارچ 2022.

نورستان) حداقل تا اواسط سال 2022 توسط منابع IS-K برملاء شد: «در این ولایات تعداد زیاد افراد و مدارس سلفی وجود دارد و اکثر پیروان سلفیت از IS-K حمایت می کنند». 159 تا سال 2023 طول کشید تا منابع IS-K این واقعیت را بدانند و بپذیرند که IS-K از هر نوع جاه طلبی برای حفظ قلمرو حداقل در کوتاه مدت و میان مدت دست کشیده است. 160

با نگاه به عملیات های چریکی IS-K در شرق، محدودیت های که انتقال بر عملیات های آن وارد کرده است، مشهود است. گرچه انتقال جریان داشت، اما IS-K به طرز چشمگیری به دنبال ادامه جنگ چریکی در شرق افغانستان بود. عملیات های نظامی چریکی همیشه از لحاظ محدوده، محدود بود و صرف ولایات کنر و تا حدی ننگرهار را تحت تأثیر قرار می داد. فعالیت های چریکی از اواخر تابستان 2021 به طور خاص در غازی آباد، نری و شیگل شدت گرفت. با وجودی که این حملات عمدتاً شامل حملات کوچک زدن و فرار علیه پوسته های طالبان و کمین های کوچک بود، اما سبب اذیت طالبان شد. در بهار 2022، شورای عالی (High IS-K (Council of IS-K، ضمن تصمیم به شدت بخشیدن عملیات تروریستی در شهرها، تصمیم به ادامه جنگ چریکی علیه طالبان در صورت امکان را، نیز تأیید کرد. 161 اما ساختار جدید بجا مانده در شرق ثابت ساخت که نمی تواند یا نمی خواهد از یک شورش دوامدار در آنجا حمایت کند. حملات چریکی IS-K در ننگرهار به طور خاص نادر بود. یکی از چند حمله اخیر ثبت شده در فبروری 2022، یک کمین در اچین بود که منجر به کشته شدن دو عضو طالبان شد. 162

در کنر نیز عین قضیه بود. در یکی از بدترین حادثات، یک کاروان در شیگل هدف کمین قرار گرفت و «چندین تن از جنگجویان طالبان شهید شدند». 163 در دانگام در کنر، حضور مداوم IS-K در منطقه جنگلی بدون فعالیت نظامی زیاد ادامه پیدا کرد. آنهایی که باقی مانده بودند اعضای محلی بودند که بر اساس گزارش ها به عنوان نیروی ذخیره نگهداری می شدند و شاید از برنامه ریزی حملات در جاهای دیگر حمایت می کردند. طبق گزارش ها اکثریت اعضای IS-K به شمال شرق و شمال افغانستان نقل مکان کرده بودند (به زیر مراجعه کنید). 164 این امر احتمالاً سرعت عملیات های چریکی در شرق را متأثر ساخته بود؛ نه تنها به دلیل کمتر بودن تعداد بلکه همچنان به این دلیل که برای اعضای محلی گزینه پنهان ماندن و پنهان شدن بیشتر از همقطاران خارجی و خارج از منطقه شان، عملی به نظر می رسید. با پایان یافتن حضور جنگجویان غیر محلی، سطح فعالیت چریکی بیشتر کاهش یافت. یک ارزیابی مستقل نشان داد که IS-K توانست تعداد حملات چریکی را بین پنج تا 10 حمله در ماه در جریان نیمه اول سال 2022 حفظ کند. اما این تعداد در نیمه دوم سال بین دو تا پنج کاهش یافت (به شکل 1 ببینید که در آن حملات چریکی در کتگوری «تفنگ» لست شده است).

159. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، می 2022.

160. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت کنر، مارچ 2023.

161. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، می 2022؛ مصاحبه با عضو ارشد IS-K در ولایت کنر، می 2022.

162. مصاحبه با فرمانده طالبان در ولایت ننگرهار، اپریل 2022.

163. مصاحبه با افسر پولیس امارت در ولایت کنر، اپریل 2022.

164. مصاحبه با عالمسلفی در ولایت کنر، اپریل 2023.

IS-K همچنان تلاش کرد در واکنش به عملیات اختلال مالی طالبان خود را وفق دهد. در مواجهه با اخبار مبنی بر ضربه خوردن بزرگ شبکه های IS-K در ترکیه، منابع IS-K بیان کردند که این سازمان مؤفقانه با این مشکل کنار آمده و مرکز مالی قدیمی خود در UAE را دوباره فعال کرده است، جایی که موجودیت تعداد زیاد تاجران حواله افغان، یافتن افراد همدست را آسان تر می کند. این منبع تأیید کرد که در افغانستان یک بن بست در اخیر دریافت وجود دارد، زیرا تاجران حواله نسبت به گرفتاری محتاط هستند. او تلاش زیادی کرد تا تصویر خوش بینانه ارائه کند و خاطر نشان کرد که راه های دیگر انتقال پول از طریق تجارت های همدست مستقر در ترکیه و از طریق پرواز بین استنبول و کابل با کمک یکتعداد پرسونل میدان هوایی کابل در حال آزمایش است. یکی از همکاران او نیز اظهار کرد که اختناق مالی IS-K از دسامبر 2022 – جنوری 2023 کاهش یافته است.¹⁶⁵

واکنش به توافقات مصالحه و ادغام مجدد

به نظر می رسد نگرانی اصلی دیگر IS-K در رابطه به مقابله با تلاش های محلی طالبان برای مصالحه و ادغام مجدد بوده است که از حمایت بعضی بزرگان سلفی در قریه ها برخوردار بود (به بحث فوق مراجعه نمائید). به نظر می رسد این گروه این را بزرگترین تهدید میان مدت می داند. IS-K در سال های 2021-22 به فشار وارد کردن بر بزرگان آغاز کرد تا آنها مذاکرات بین اعضای IS-K و طالبان را تسهیل نکنند. یکی از اعضای تسلیم شده از روستا نشینان شنید بود که «داعش تلاش زیادی برای تضعیف این روند دارد. چندین تن از بزرگانی که مخفیانه مذاکرات را تسهیل و ارتباط اعضای IS-K را برای تسلیم شدن با طالبان برقرار می ساختند، تهدید شده بودند».¹⁶⁶

سایر افراد تسلیم شده نیز همین موضوع را تأیید کردند و افزودند که تهدیدات شامل تهدید به مرگ و تهدید به آتش زدن خانه های هر کسی است که توافق می کند. یکی از اعضای تسلیم شده ادعا کرد که او و دو هم قطار سابق اش از سوی IS-K تهدید شده اند؛ او گفت که این گروه تهدید کرد که «خانه ام را آتش می زند و مرا در آتش خواهد انداخت». او گفت که دو تن از بزرگان قریه اش که به طالبان کمک کرده بودند نیز مورد تهدید قرار گرفتند و در نتیجه از اشتراک در مذاکره برای تسلیم شدن منصرف شدند.¹⁶⁷ حتی یکی گزارش داد که نه تن از اعضای تسلیم شده IS-K در ننگرهار دوباره به IS-K پیوستند؛ گرچه مشخص نیست که آیا این به دلیل تهدیدها صورت گرفته یا به دلیل اجرای ضعیف توافقات توسط طالبان.¹⁶⁸ IS-K همچنان تلاش های ضد جاسوسی را در میان صفوف خود افزایش داد. این اقدامات متقابل توسط تعدادی از اعضای سابق IS-K که به باور آنها تسلیمی در حال کاهش یا حتی متوقف شدن بود، مؤثر تلقی

165. مصاحبه با عضو IS-K در کمیسیون مالی، افغانستان، جنوری 2023؛ مصاحبه با عضو ارشد در کمیسیون مالی IS-K، جنوری 2023.

166. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023.

167. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت کنر، مارچ 2023.

168. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.

می شد.¹⁶⁹ این امر نشان می دهد که IS-K از طرح های مصالحه/ادغام مجدد خیلی بیشتر نسبت به سرکوب بدون تبعیض می ترسید.

واکنش در برابر توافق نخبگان آزمایشی طالبان

به دلیل عدم مؤفقت طالبان در مذاکره با علمای سلفی، IS-K ممکن واکنش به مذاکرات آنها با علمای سلفی را یک اولویت در نظر نگرفته باشد – گر چه این احتمال وجود دارد که بر علمای سلفی فشار بیاورد تا از طالبان دوری کنند. عملیات های کوتاه حملات IS-K بر روحانیون طرفدار طالبان در تابستان 2022، نیز ممکن به هدف تحریک طالبان علیه روحانیون سلفی و خراب کردن گفتگوهای طالبان با آنها صورت گرفته باشد. کشته شدن رحمان انصاری در هرات در سپتامبر 2022 ممکن یک هشدار نیز بوده باشد؛ زیرا انصاری یک واعظ سلفی بود که به طالبان قول وفاداری داده بود. IS-K مسئولیت قتل را به عهده نگرفت.¹⁷⁰ این عملیات جنگی در خزان متوقف شد، احتمالاً به این دلیل که مشخص شده بود که IS-K نیازی به نگرانی در مورد مذاکرات طالبان با علمای سلفی ندارد.

ضد حملات IS-K

در حالی که IS-K به دنبال مبارزه با تکتیک های طالبان یا حداقل برای محدود کردن آسیب بود، رهبری آن همچنان تصمیم گرفت تا با حمله به طالبان در جایی از نظر وی آنها آسیب پذیرتر هستند، برای دوباره بدست گرفتن ابتکار دیرینه خود تلاش کرد. عملیات جنگی تروریزم شهری که در فوق مورد بحث قرار گرفت، بیشتر یک انحراف بود تا یک ضد حمله. در عوض، به نظر می رسد IS-K برای تغییر وضعیت در گستره خود در شمال امید بسته است. پلان های گسترش جلب و جذب در شمال از اواسط سال 2020 آغاز شد (پس از تلاش های ناقص قبلی در سال های 2017-18).¹⁷¹ تعداد اندک پشتون های افغانستان و حتی پاکستانی ها نیز به شمال فرستاده شدند.¹⁷² پس از سال 2021 این تلاش ها تقویت شد و حتی انتقال مقر فرماندهی IS-K به آنجا در آینده مطرح شد.¹⁷³

در اواسط سال 2022 ظاهراً رهبری IS-K هنوز هم در کنز بود، اما مرحله جدید انتقال به شمال چند ماه قبل از آن آغاز شده بود. همانگونه که یک افسر پولیس طالبان و یک بزرگ محلی تأیید

169. مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023؛ مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، اپریل 2023؛ مصاحبه با عضو سابق IS-K در ولایت ننگرهار، مارچ 2023.

170. *AFP*، 'Top Taliban Cleric Killed in Kabul Suicide Blast by Islamic State'، 11 اگست 2022؛ *AP News*، 'Mosque Blast Kills 18, Including Pro-Taliban Cleric'، 2 September 2022؛ Abubakar Siddique، 'Senior Clerics Caught in the Crossfire of the Taliban's Intensifying War With IS-K'، *Gandhara*، 24 August 2022؛ *BBC News*، 'Mujib Rahman Ansari: Taliban Cleric Killed in Herat Mosque Blast'، 2 سپتامبر 2022.

171. مصاحبه با عضو ارشد IS-K در ولایت کنز، می 2022.

172. *Ibid*.

173. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنز، می 2022؛ مصاحبه با عضو ارشد IS-K در ولایت کنز، می 2022.

کردند، نقل و انتقال افراد و دارایی ها به شمال و شمال شرق ادامه یافت.¹⁷⁴ منابع IS-K این مهاجرت را با این ادعا که این کار بخاطر جهاد به آسیای مرکزی صورت می گیرد، پر اهمیت جلوه دادند. منابع IS-K در مورد ایجاد مراکز آموزشی در بدخشان، کندز و جوزجان صحبت کردند و پلان های برای ایجاد یک مرکز در بلخ وجود داشت.¹⁷⁵ همزمان با گسترش چشمگیر فعالیت های اش در رسانه های اجتماعی، IS-K شروع به انتشار میزان خیلی زیاد تبلیغات مانند بیانیه ها و جزوه ها به زبان های ازبکستانی، تاجکستانی و اویغوری کرد تا ادعا های خود مبنی بر گسترش قریب الوقوع به آسیای مرکزی را حمایت کند.¹⁷⁶

به نظر می رسد که IS-K انتظار داشت در بهار سال 2022 به فاریاب و شمال غرب دگسترش پیدا کند و از تنش درون طالبان استفاده می کرد.¹⁷⁷ به طور کلی تر، واضح است که یکی از دلایل اصلی تغییر تمرکز به سمت شمال، امید به فرار بزرگ در صفوف طالبان در آنجا بود.¹⁷⁸ این کار به مقیاس قابل توجهی اتفاق نیفتاد. زمانی که از یک منبع IS-K جزئیات خواسته می شد، صرف می توانست ارقام متوسطی فرار را برای کل دوره اگست 2021 تا اواسط سال 2022 ارائه نماید: «تعدادی از فرماندهان در شمال» و برخی دیگر از اواسط سال 2022 در حال مذاکره هستند.¹⁷⁹

یکی دیگر از جنبه های «ضد حمله» IS-K، جبران دستاورد های محدود این گروه با حملات نمادین رسانه ای بود، مانند حملات راکتی از خاک افغانستان به ازبکستان و تاجکستان که هیچ خسارتی در پی نداشت اما در رسانه ها سرو و صدای زیادی را به راه انداخت.¹⁸⁰ بخش مهم استراتژی IS-K، ادغام عملیات های جنگی و تبلیغاتی اش بود. جزئیات گرافیکی عملیات های تروریستی توسط تبلیغات رسانه های اجتماعی IS-K برای ارائه تصویر قوت و قدرت استفاده شد که با واقعیت تناسب نداشت.¹⁸¹ به طور کل، رهبری IS-K به خوبی در پنهان کردن میزان مشکلات خود موفق بود. رسانه های منطقه ای و جهانی و به همین گونه پالیسی سازان همچنان آنرا به عنوان یک سازمان بسیار تهدید کننده می دانستند، حتی با وجودی که دستاورد های نظامی آن تقریباً ناچیز بود.¹⁸²

174. مصاحبه با افسر پولیس امارت در ولایت کنر، اپریل 2022؛ مصاحبه با بزرگ سلفی در ولایت ننگرهار، اپریل 2023.
175. مصاحبه با قومندان IS-K در ولایت کنر، جون 2022؛ مصاحبه با قومندان IS-K در ولایت نورستان، جون 2022.
176. برای جزئیات بیشتر به Riccardo Valle, 'Islamic State in Khorasan', 'An Unfamiliar Challenge'; Province Counters Taliban with Formidable Media and Propaganda Offensive', *Terrorism Monitor* 16 دسمبر 2021؛ Suraj Ganesan و Mohammed Sinan Siyech, 'Islamic State Online: A Look at the Group's South Asian Presence on Alternate Platforms', *Global Network on Extremism and Technology* 27 فیبروری 2023 مراجعه نمائید. در مورد ارقام در رابطه به حجم تولید تبلیغات IS-K، به Abdul Sayed و Tore Refslund Hamming, 'The Growing Threat of the Islamic State in Afghanistan and South Asia', USIP 2023، صفحه 11 مراجعه نمائید.
177. مصاحبه با عضو ارشد IS-K در ولایت کنر، می 2022.
178. *Ibid*.
179. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، جون 2022.
180. ISKP Attacks in Uzbekistan and Tajikistan', *CACI Analyst*, Sudha Ramachandran، 13 اگست 2022.
181. در مورد تبلیغات IS-K، به Giustozzi, 'The Crisis of the Islamic State', 'An Unfamiliar Challenge'; and Giustozzi, 'The Crisis of the Islamic State', *in Khorasan* مراجعه نمائید.
182. به طور مثال به شهادت کمیته خدمات تسلیحاتی ایالات متحده (US Senate Committee on Armed Services of the) Commander of US Central Command) General Michael Kurilla, 16 March 2023، صص 13، 31-32

گرچه اندازه گیری میزان واکنش اعضا و هواداران IS-K به این تبلیغات دشوار است، اما واضح است که یکی از اهداف تقویت روحیه اعضای بود که به طور فزاینده پراکنده شده بودند و متقاعد ساختن آنها مبنی بر اینکه جهاد در حال موفقیت است. IS-K تلاش کرد دستاورد های طالبان را کاهش دهد و حس انتقام جویانه را مثلاً با این ادعا که طالبان عمداً اعضای فامیل IS-K را در جریان حملات خود به هسته های شهری کشته اند، تحریک کند.¹⁸³

در ابتداء طالبان از افزایش چشمگیر نتیجه تبلیغات نسبتاً نرم IS-K غافلگیر شد. GDI با هدف قرار دادن فعالیت های IS-K در رسانه های اجتماعی، سوء استفاده از تلاش های جلب و جذب IS-K برای نفوذ به عوامل اش و موفقیت در دستگیری برخی از فعالان، آنلاین واکنش نشان داد. این سازمان همچنان موفق شد کنترل یک تعداد اکونت های مرتبط با IS-K را در دست بگیرد و ضد تبلیغات مؤثرتری را روی دست گیرد.¹⁸⁴ موضوع اصلی تبلیغات طالبان که از طریق رسانه های رژیم و همچنان در رسانه های اجتماعی توزیع شد، نشان دادن IS-K به عنوان بدعت گذار بود. یک عالم طرفدار طالبان استدلال می کرد که با اعضای IS-K «باید مانند خوارج [بدعت گذار] رفتار صورت گیرد و احکام شرعی آنها باید به دار آویخته یا سر بریده شود».¹⁸⁵ عالم دیگری استدلال کرد که اعضای IS-K «همه خوارج هستند» و این دکترین تصریح می کند که طبق قوانین اسلامی، مجازات این امر مرگ است.¹⁸⁶ اما در کل در پایان سال 2022، تبلیغات آنلاین یگانه محدودی بود که IS-K در آن تسلط داشت.

تأثیر کلی بر IS-K در 2021-22

گرچه IS-K دائماً در تبلیغات خود ادعا می کرد که تعداد افراد اش در حال افزایش است، اما زمانی که جزئیات خواسته شد منابع ارقامی را ارائه کردند که در واقع بر اساس آن اندازه این گروه در سال های 2021-22 نسبتاً ثابت باقی مانده بود؛ در مجموع کمتر از 8000 نفر بود.¹⁸⁷ به گفته منبعی که قرار بود از شرق به آنجا منتقل شود، اکثر آنها در جون 2022 از قبل در شمال/شمال شرقی بودند.¹⁸⁸

منابع و تبلیغات IS-K همچنان ادعا کردند که جلب و جذب نیرو در سال 2022 نیرومند بود. پس از به چالش کشیده شدن ارقام ارائه آنها، دو منبع IS-K ارقام تقریباً ثابت ارائه کردند: مجموع افراد جلب و جذب شده جدید در IS-K در اواسط سال 2022 بین 150 تا 200 نفر در ماه برآورد

https://www.armed-services.senate.gov/imo/media/doc/23-12_03-16-2023.pdf، مشاهده شده در 9 اکتوبر 2023، مراجعه نمایند.

183. *South Asia Times*, 'Afghanistan: Notably, a few days ago, Al-Azaim's video "The Deadly Streets" warned Taliban to take revenge of women & children killed during IEA raids against ISKP hideouts' پست در تویتر (اکنون به عنوان X شناخته می شود)، در 12 اگست 2022.

184. برای جزئیات بیشتر به 'An Unfamiliar Challenge'، Giustozzi، مراجعه نمایند.

185. مصاحبه با عالم در ولایت ننگرهار، نومبر 2022.

186. مصاحبه با عالم در ولایت ننگرهار، نومبر 2022.

187. مصاحبه با عضو IS-K در ولایت بدخشان، اپریل 2023؛ مصاحبه با فرمانده آسیای مرکزی IS-K از ازبکستان، که در شمال افغانستان فعالیت می کرد، سپتمبر 2022.

188. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت نورستان، جون 2022.

شده بود. منابع اصلی جلب و جذب نیرو همچنان «مدارس، مکاتب، مساجد [و] علمای سلفی» بودند.¹⁸⁹ همانگونه که در جای دیگر ذکر شد، جلب و جذب IS-K در پوهنتون ها را می توان پائین تر از صدها نفر در سال تخمین زد.¹⁹⁰ در کل، این ارقام با در نظر داشت اینکه IS-K متحمل ضرر و زیان و متحمل شکست می شد، نسبتاً متوسط به نظر می رسد و با رکود اساسی در قدرت IS-K در این دوره مطابقت دارد.

در مجموع، IS-K توانست نیروی بشری خود را حفظ کند و چنین به نظر می رسد که سطح و خصوصیت فعالیت های خود را با توانایی خود در جلب و جذب و احتمالاً هزینه کردن، سازگار ساخته بود. اما در این دوره طالبان به سرعت در حال گسترش نیروی بشری خود بود. انتقال IS-K به یک ساختار کاملاً زیر زمینی نسبتاً آرام بود و در عوض با انحرافات در منحرف کردن طالبان برای چند ماه بسیار موفق بوده است. اما واضح است که این گروه نتوانسته بود ابتکار عمل را دوباره بدست گیرد و به نظر می رسد که مشکلات مالی آن در حال بدتر شدن است.

189. مصاحبه با فرمانده IS-K در ولایت کنر، می 2022.
190. Giustozzi، 'An Unfamiliar Challenge'، ص 21.

نتیجه گیری

چگونه طالبان ترکیب تکتیک های خود را پس از اگست 2021 برای مبارزه با IS-K ساختند؟ و اینها چقدر در مبارزه با این گروه موفق بودند؟ خشونت انتخابی به سرعت به انتخاب پیش فرض پالیسی سازان طالبان تبدیل شد. اما شناسایی مرز بین افراط گرایان، حمایت از محیط ها و «اهل سکوت» همیشه بحث برانگیز بود. همچنان باید توجه داشت که به نظر می رسد طالبان عمداً از خشونت های بدون تبعیض استفاده می کند تا به متخصصین هشدار دهد که جنگ همه جانبه با امارت چه معنایی برای آنها خواهد داشت و آنها را بترساند تا تسلیم شوند. یک جنبه ی تلاش های طالبان برای مبارزه با IS که به وضوح از این مقاله استنباط می گردد این است که سرکوب، حتی سرکوب بدون تبعیض و توافقات مصالحه به عنوان تابع یکدیگر شناخته می شدند: تهدید و تطمیع. دولت جدید باید ثابت می ساخت که آن کار به معنای تجارت است و در صورت امتناع از همکاری، می تواند رنج غیر قابل تحملی را بر جامعه سلفی تحمیل کند.

چنین به نظر می رسد که رهبری IS-K توانایی طالبان را برای سازگاری دست کم گرفته است. استخبارات طالبان علیرغم برخی محدودیت های آشکار، توانست به سرعت یک شبکه گسترده و زیاد مخبرها را ایجاد کند. طالبان به عنوان شورشیان، یک شبکه استخباراتی توسعه یافته داشت و این را سازگار ساخت؛ به نظر می رسد آنها سرمایه گذاری در سازمان استخباراتی خود را نیز در اولویت قرار داده است. با توجه به شهرت IS به بی رحمی، جلب همکاری تماشاچیان برای اش آسان بود. در سطح رهبری ملی، به نظر می رسد درک از خطر غرق شدن در چرخه خشونت وجود داشته و مداخلات به منظور مهار افراط و تفریط مقامات ولایتی بالاخص با تحکیم دستگاه جدید امنیتی صورت گرفته است. طالبان توانایی خود را برای سازگاری با تدوین ابزارهای پیچیده برای عملی سازی سرکوب انتخابی مطلق از طریق تشکیل تیم های نفوذ در رسانه های اجتماعی، ثابت ساخت. با این وجود زمانی که اجرای سرکوب انتخابی به علت معلومات ناکافی دشوار بود، مقامات محلی طالبان به طور معمول هیچ ابایی از برگشت به خشونت های بدون تبعیض نداشتند، حتی اگر این مقیاس هرگز به موج اصلی خشونت در خزان 2021 نمی رسد. در این راستا باید توجه داشت که طالبان در اعمال حاکمیت قانون در مبارزه با IS ناکام ماند. این سیستم حتی از منظر شریعت اسلامی نیز در معرض سوء استفاده قرار داشت و خودداری از افراط و تفریط همیشه منوط به مداخلات سطوح بالاتر رهبری بود.

طالبان همچنان به طور آزمایشی به توافقات مصالحه محلی با جوامع سلفی شروع کرد، اما این تلاش حمایت ضعیف کابل را با خود داشت و تا اوایل سال 2023 به شکل ضعیف مورد پیگیری قرار گرفت. گفتگوهای به سطح ملی با علمای سلفی به طالبان کمک کرد تا از خشونت بدو تن تبعیض دوری جویند، اما به هیچ پیشرفتی در جهت توافق با نخبگان منجر نشد. طالبان به سلفی ها به عنوان رعایای امارت پیشنهاد صلح می کرد، اما علمای سلفی به دنبال شمولیت بودند.

تکتیک های خفه کردن، محدود کردن توانایی IS-K در جلب و جذب نیرو، تامین مجدد و حفظ از جمله های ساحاتی بود که طالبان خیلی مؤثر عمل کرد. آنها منتظر ماندند تا نیروی انسانی کافی در دسترس داشته باشند و سپس عملیات نظامی به سطح بزرگ را انجام دهند تا بتوانند اراضی را پس از آن حفظ کنند. اگر آنها مانند رژیم گذشته در گپرو دارد بی نتیجه درگیر می شدند، بدون هیچ دستاوردی مردم را از خود روی گردان می کردند.

یک سوال مهم این است که تا کدام حد تلاش های طالبان برای مبارزه با IS از تجربه قبلی آنها به عنوان شورشیان ناشی شده است؟ گرچه هیچ یک از منابع به طور مستقیم در این مورد اظهار نظر نکردند اما به نظر می رسد که بی میلی آن ها برای اشتراک در عملیات های نظامی بزرگ ممکن ناشی از تجربه ناکارآمدی چنین تکتیک ها در زمانی که آنها قبل از اگست 2021 در وضعیت نامطلوب قرار داشتند، باشد. مشابه به این، چنین به نظر می رسد که طالبان که مجبور بود شورشیان جدید را برای 20 سال جذب کند، به خوبی از مشکلات بزرگتری که یک سازمان شورشی در صورت عدم کنترول اراضی با آن مواجه است، آگاه است. بر علاوه، طالبان همیشه استدلال می کرد که انتقام گیری و سرکوب بدون تبعیض نیروهای امنیتی افغانستان و ایالات متحده امریکا در سال های 2001-04، تعداد زیادی را به صفوف آنها سوق داد و آنها را قادر به آغاز شورش شان ساخت. اما در ارتباط به وضعیت فعلی، آنها تلاش کردند یک پالیسی منسجم سرکوب انتخابی را تطبیق نمایند، که نشان می دهد شاید آموختن تجارب می تواند توسط میراث عاطفی یک جنگ طولانی مدت مختل شود. مثال دیگر از چگونگی تنظیم نفرت از دشمن در مسیر پالیسی سازی منطقی، شکست طالبان در پیگیری آغاز خوب خود در زمینه مصالحه و ادغام مجدد است.

IS-K پس از اگست 2021 بدون شک ثابت ساخت که یک سازمان انعطاف پذیر است. علیرغم مواجه شدن با مشکلات از ناحیه مورال و مالی، این سازمان ضمن تلاش برای تقویت مواضع خود در شمال افغانستان بر استراتژی شهری تمرکز کرد. از نظر نظامی، این سازمان تهدیدی جدی برای طالبان ایجاد نکرد. رهبری ترجیح داد جنگجویان خود را حفظ کند حتی اینکه اندکی بعد از تلاش های اولیه برای به راه انداختن یک جنگ چریکی در شرق دست کشید. IS-K در عوض تلاش کرد تا طالبان را مصروف محافظت از شهرها در برابر موج عظیم تروریزم شهری سازد، در حالی که انتظار داشت تلاش های اش برای استقرار در شمال در میان مدت به ثمر برسد اما زمان به نفع IS-K نبود و مشکلات مالی گروه صرف در جریان سال 2022 افزایش یافت.

به نظر می رسد که IS-K تا پایان سال 2022 و اوایل سال 2023 در حاشیه قرار داشته باشد؛ تا حد زیادی به دلیل تلاش های طالبان برای مبارزه با آن. این سازمان با حفظ وجهه خیلی پائین به حیات خود ادامه می داد، اما این به معنای فرصت های جلب و جذب محدود و مهمتر از آن جمع آوری کمک های مالی بسیار اندک در داخل افغانستان بود. وابستگی به پولی خارج به بیش از پیش در جریان سال 2022 یک بدهی را ثابت می کرد. بدون منابع مالی، IS-K در موقعیت مناسب بهره برداری از آسیب پذیری باقی مانده طالبان نبود؛ واقعیت این است که جامعه سلفی

ضمن تائید کاهش فشار های وارده از جانب امارت به کلی، همچنان احساس مظلومیت می کند و نسبت به آینده خود در رژیم جدید خیلی بدبین است.

واضح است که IS-K در برابر تلاش های مصالحه روی دست گرفته شده توسط طالبان، خیلی آسیب پذیر بود و اگر طالبان بسته های مصالحه خود را به فرجام می رساند و اجراء می کرد، می توانست به شکست قاطع این سازمان دست یابد. در عوض، از آنجایی که به نظر می رسد تهدید IS-K در نیمه دوم سال 2022 در حال کاهش و اعتماد به نفس طالبان در حال افزایش است، تلاش های مصالحه علیرغم موجودیت شواهد مبنی بر مؤثریت این مسیر، بی نتیجه ماند. چنین فرض می شد که جدا شدگان به آسانی با کمک بزرگان جامعه که هیچ حمایتی از امارت دریافت نکرده بودند، دوباره ادغام خواهند شد. چنین به نظر می رسد که دلایل اصلی این امر، خصومت علیه IS-K در صفوف طالبان که به واسطه مقدار قابل توجه خون های ریخته شده شعله ور شده بود؛ نارضایتی از تخصیص منابع مالی کمیاب به مخالفان آشتی شده؛ و عدم پیشرفت چشمگیر در توافق نخبگان وسیع تر که نخبگان سلفی را در بر گیرد، بوده است.

زمان ثابت خواهد کرد که آیا روند مصالحه شکست خورده یک فرصت بزرگ از دست رفته برای طالبان خواهد بود یا خیر. البته ضعف مالی IS-K می تواند بدون تلاش زیاد طالبان منجر به افول نهایی آن شود، اما مشکلات مالی همچنان در آینده قابل حل است؛ در این صورت طالبان ممکن از نادیده گرفتن تلاش های مصالحه خود نادم شوند. گرچه مؤلفه خارجی قوی IS-K به وضوح در برابر اغوا برای ادغام مجدد آسیب پذیر نیست، اما IS-K امروزه بیش از هر زمان دیگر به مشارکت افغان ها نیاز دارد - این گروه نمی تواند برای عملیات های زیر زمینی پراکنده در شهرها و قریه ها به پاکستانی ها تکیه کند. اگر طالبان می توانست تقریباً 3000 عضو افغان IS-K را به میزان قابل توجهی کاهش دهد، توانایی این گروه به عنوان یک سازمان شورشی در افغانستان به طور کامل تضعیف می شد.

در باره نویسنده

Antonio Giustozzi یک محقق ارشد در تیم تروریسم و منازعه (Terrorism and Conflict) در RUSI است. او از دهه 1990 میلادی به این ظرف بالای افغانستان کار کرده و مقالات زیادی در مورد درگیری در آنجا و بالاخص در مورد طالبان و دولت اسلامی منتشر کرده است در میان سایر آثار خود، وی نویسنده *The Taliban at War: 2001–2021* (لندن: هرست، 2022) و *The Islamic State in Khorasan: Afghanistan, Pakistan and the New Central Asian Jihad* (لندن: هرست، 2022) است.